

Onze Vogels

55e jaargang no.6, juni 1994

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

osel

en hun natuur

nestholte wat groter wordt gemaakt blijft liggen.

Merkwaardig genoeg worden valparkieten in de vrije natuur pas tijdens het tweede levensjaar geslachtsrijp. Ook daar heeft de natuur een reden voor. Zolang de vogels voldoende voedsel aantreffen in het broedgebied, blijven ze daar. Pas als het voedsel schaars wordt, zwermen ze in kleine groepjes uiteen, zodat ze ook dan pas kans hebben op een ontmoeting met andere, onverwante soortgenoten. Huwelijken worden pas gesloten na een zorgvuldige partnerkeuze. Het huwelijk duurt dan ook tot de dood van één van de twee.

Volwassen valparkieten leven dus als koppel temidden van een groep soortgenoten. Dit is alleen mogelijk, wanneer er allerlei vormen zijn van sociale omgang met elkaar. We zullen de valparkiet dan ook eens nader gaan bekijken wat betreft zijn vermogens tot sociaal contact.

In het contact met de partner is de gevoelige huid belangrijk. Partners poetsen elkaars veren, wat de huwelijksband verstevigt. De partner moet het echter wel goed doen, want anders is een schele protestkreet en een waarschuwend snavelhouw het resultaat. Het gehoor van de valparkiet is uitstekend. Vaak voorkomende geluiden worden goed herkend. Dat is maar goed ook, want daardoor roept niet elk geluid een vluchtreactie op. Het gehoor speelt ook een rol bij de sociale contacten, want de geproduceerde geluiden zijn erg gevarieerd en hebben alle een betekenis. Valparkieten drukken door middel van geluiden uit, dat ze elkaar aardig vinden, dat ze blij zijn of teleurgesteld. Ze waarschuwen elkaar met kreten voor gevaar, snuivende geluiden geven aan dat de ander te dicht in de buurt komt.

Ook hun gezichtsvermogen is prima ontwikkeld. Elke kleine beweging in de omgeving wordt tegelijkertijd angstig en toch ook nieuwsgierig gevolgd. Belangrijk voor hen is uiteraard ook

het voortdurend uitkijken naar mogelijke natuurlijke vijanden. In Australië zijn dit hoofdzakelijk roofvogels. Het gevaar dreigt dus meestal van boven. Het belangrijkste verdedigingswapen van de valparkiet is: een snelle vlucht.

Een belangrijke signaalfunctie heeft ook de kuif. Voelt de vogel zich rustig en veilig, dan ligt de kuif plat op zijn kop. Hij is dan in de stemming voor rustige bezigheden, zoals het verzorgen van zijn veren, het beknabbelen van zijn tenen of wat rek- en strek oefeningen. Wordt de vogel echter actiever, dan zal de kuif omhoog komen. Zijn stemming is dan ondernemend, nieuwsgierig, geïnteresseerd. Bij zeer sterke opwindning komt de kuif zo sterk omhoog, dat hij zelfs naar voren wordt gericht. Dit duurt echter slechts enkele tellen.

U weet nu wat meer over de valparkiet en zijn natuur. Meer lezenswaardigs over deze vogel kunt u lezen in een alleraardigst boekje van Annette Wolter: "Valparkieten", een uitgave van Elsevier.

Maar het meeste komt u toch te weten over valparkieten, wanneer u ze zelf houdt en ook veel tijd neemt om uw vogels goed te observeren. Ik wens u daarbij veel genoegen.

Kweek met de Blauw

Tekst: Maarten de Ruyter
Foto: Th.Arndt

De Blauwkop aratinga heeft een lengte van 30 tot 37 centimeter, al naar gelang met welke ondersoort we van doen hebben. De 3 of 4 ondersoorten - de wetenschappers zijn het hierover nog niet eens - zijn verspreid van Venezuela over vrijwel geheel Zuid-Amerika tot in Noord-Argentinië.

De ondersoorten:

Aratinga acuticauda acuticaudata: oostelijk Bolivia tot westelijk Mato Grosso, Paraguay en Noord-Argentinië.

Aratinga acuticaudata haemorrhous: Noord-Venezuela, Oost-Colombië tot Zuidwest-Mato Grosso.

Aratinga acuticaudata neumanni: Bolivia.

Aratinga acuticaudata neoxema: Venezuela. Over deze laatste ondersoort wordt door een aantal wetenschappers getwijfeld.

De Blauwkop aratinga is zeker geen zeldzaamheid op de vogelmarkt, maar kweekresultaten worden relatief zelden gemeld. De eerste gelukte kweek is uit Engeland bekend, waar de heer Bastien in 1971 succesvol was. De NBvV kende op Vogel '82 in Breda de oorkonde eerste inzending eigen kweek toe.

In het dierenpark Gettorf (Duitsland) bezitten we reeds langere tijd drie exemplaren van deze soort, maar omdat we langere tijd geen voliëre vrij hadden, werden ze eerst in een tijdelijk onderkomen van 1 meter x 1 meter x 1 meter gezet. Hier hing ook nog een oud broedblok in wat eigenlijk niet voor hen bestemd was. Dit blok is 60 centimeter hoog en heeft een doorsnede van 30 centimeter. Het invlieg gat heeft een doorsnede van 7 centimeter.

Het voer bestond in het begin uit een

normaal grote parkieten zaadmengsel met vrij veel zonnebloempitten en pinda's en hoewel de bewegingsvrijheid in dit kleine verblijf beperkt was, toonden de dieren geen tekens van vervetting. Verder kregen ze regelmatig half doorgesneden appel, peer, in stukjes gesneden worteltjes en ander fruit en groenvoer.

Omdat de drie Blauwkop aratinga's niet gesext waren, wisten we niets over het geslacht, maar nadat twee exemplaren het derde dier begonnen te verjagen vermoedden we, dat we hier wellicht met een koppel van doen hadden. Het derde exemplaar werd toen dus uit de kooi genomen en elders ondergebracht.

vkop aratinga

Reeds na korte tijd verdween één van de overgebleven twee in het nest en verliet dit niet meer. Gevoerd werd zij (we vermoedden dat het het wijfje was) in het nest door de andere vogel.

Na ongeveer een maand verliet ze het nest en keerde niet meer terug. Een controle leverde twee onbevruichte eitjes op.

Korte tijd later was ze echter weer in het nest en ditmaal werden drie eitjes gelegd. Slechts één daarvan kwam na ongeveer 27 dagen broeden uit en het jong werd door de ouders goed grootgebracht. Tijdens de opfok werd eivoer verstrekt en dit werd door de oudervogels graag genomen. Toen het jong 50 dagen oud was, keek het voor de eerste keer uit het nest, 7 dagen later verliet hij het voor de eerste maal.

Daarna lieten we het jong nog 8 maanden bij de ouders, alvorens het met de overgebleven derde vogel samen te zetten.

Tegen deze tijd kwam dan ook eindelijk een volière vrij voor het kweekkoppel en ook in dit nieuwe, veel grotere verblijf hebben de vogels reeds enige malen jongen grootgebracht.

KALENDER 1994

De Geelvoorhoofd kakariki

(*Cyanotamphus auriceps*, wat "een vogel met een blauwe snavel en een gouden kop" betekent) heeft domicilie in Nieuw-Zeeland en een paar nabijliggende eilandjes. De Maori's - de oorspronkelijke bewoners van Nieuw-Zeeland - noemen de vogel Kakariki, wat "kleine parkiet" betekent. Het diertje is 25 cm lang. Er zijn slechts twee ondersoorten.

In vroeger tijden waren deze vogels veel talrijker dan thans het geval is. Het zijn namelijk echte woudbewoners en aangezien grote stukken bos worden gekapt, wordt hun habitat kleiner. De grootste aantallen vindt men in de nog bestaande bosregio's. Hun voedsel is voornamelijk plantaardig, zoals zaden, vruchten, bessen, knoppen, bloesem, enz. In boomgaarden en op het veld staande gewassen kunnen deze parkieten aanzienlijke schade aanrichten. Voor het fourageren houden zij er een zeer bijzondere manier op na. Met hun relatief lange poten schrapen ze, net als de kippen plegen te doen, het bladafval opzij om naar eterij te speuren.

De Kakariki's planten zich vrijwel op dezelfde manier voort als de overige parkieten. Als nestplaats zoeken ze een geschikte holle boom. Maar tal van deze Kakariki's komen voor op plaatsen waar nauwelijks enig geboomte of geschikte nestbomen voorkomen. De vogels zijn niet voor één gat te vangen: ze annexeren dan de een of andere rotsspleet of ze zoeken een geschikt holletje in de grond. Nestmateriaal wordt niet gebruikt. Er worden 5 tot 9 eieren gelegd. Ze zijn wit van kleur en vrijwel helemaal rond. Tijdens de broedperiode brengt het mannetje voedsel naar zijn echtgenote en ook later, als de jongen geboren zijn, gaat hij door met het aansjouwen van eterij. De jongen verlaten na ongeveer vijf weken het nest en niet zelden produceert "moeders" dan een tweede legsel.

Het geluid van de Kakariki's is een snel gekwetter, een drielettergripig, vrij schel geroep. Het gekwetter en "gebabbel" wordt soms lang aangehouden.

In "Onze Vogels", maart 1991, heeft Cevab een artikel gepubliceerd over de Kakariki's in het algemeen en hoe ze in de volière behandeld moeten worden. Dat kunt u er nog eens op naslaan, als u wilt.

Door: Meindert de Jong.

DE GEPIGMENTEERDE KANARIES

De gepigmenteerde kanaries onderscheiden zich van de ongepigmenteerde door de aanwezigheid van donkere kleurstoffen in de bevedering. De kleur hiervan kan liggen tussen diepzwart en lichtbeige. Naast de donkere kleurstoffen (melanine), bezitten de gepigmenteerde kanaries ook een bijkleur. Deze bijkleur is een **vetstofkleur** en kan voorkomen in de combinaties zoals die in het vorige artikel zijn aangegeven.

De naam van een gepigmenteerde kanarie wordt dus bepaald door het pigment en door de vetstofkleur. Bij de vetstofkleur kennen we drie basis kleuren, nl. geel, rood en wit. Het pigment onderscheiden we in vier klassieke series, nl. de zwart serie, de bruin serie, de agaats serie en de isabel serie.

Zo op het eerste gezicht niets nieuws, al jarenlang komen deze series voor op het vraagprogramma. Het nieuwe zit echter in de aanduiding **zwart serie**. Deze serie werd in de jaren 1978 t/m 1983 al eens aangegeven als groen (zwart) serie, maar is bij ons ingeburgerd als de **groen serie**.

De internationaal overeengekomen naamgeving is evenwel **zwart serie** geworden. Dit heeft voor ons ten aanzien van de naamgeving van de kleurslagen in deze serie nogal ingrijpende gevolgen.

De nieuwe naamgeving van de gepigmenteerde kanaries komt tot stand door het vermelden van de **pigmentkleur**, gevolgd door de **vetstofkleur** en dan de **verschijningsvorm** van de vetstofkleur. Uitgaande van de basispigmentkleuren zwart, bruin, agaats en isabel krijgen we dan een nieuwe naamsopbouw van de diverse kleurslagen.

a ZWART SERIE

Nieuwe naam

zwart met geel intensief
zwart met geel schimmel
zwart met geel mozaïek (type 1 of 2)
zwart met geel ivoor intensief
zwart met geel ivoor schimmel
zwart met geel ivoor mozaïek (type 1 of 2)
zwart met rood intensief
zwart met rood schimmel
zwart met rood mozaïek (type 1 of 2)
zwart met rood ivoor intensief
zwart met rood ivoor schimmel
zwart met rood ivoor mozaïek (type 1 of 2)
zwart met wit dominant intensief
zwart met wit dominant schimmel
zwart met wit recessief intensief
zwart met wit recessief schimmel

Oude naam

volgens de huidige standaard

goudgroen
groen
mozaïek groen (type 1 of 2)
goudgroenivoor
groenivoor
geen gevraagde kleurslag
or.rood brons
or.rood brons schimmel
moz.or.rd brons (type 1 of 2)
or.rd.bronsvoor
or.rd.bronsvoor schimmel
moz.or.rd.br.iv.(type 1 of 2)
staalblauw
blauw
staalblauw
blauw

Isabel geel intensief

Agaat geel intensief

Uit deze lijst van nieuwe namen blijkt dus dat de begrippen groen, brons en blauw zijn verdwenen. Dat wordt dus even wennen!! Daarnaast zien we in de zwartserie dat er nog onderscheid gemaakt wordt bij de witte vetstofkleur in intensief en schimmel. Dit is bij andere series niet meer het geval. In de opbouw van de nieuwe kleurbenamingen zit een systeem, als we dit systeem eenmaal kennen dan is het niet meer zo moeilijk om ook de namen in de volgende series op te bouwen.

b. BRUIN SERIE

Nieuwe naam

bruin met geel intensief
 bruin met geel schimmel
 bruin met geel mozaiek (1 of 2)
 bruin met geel ivoor intensief
 bruin met geel ivoor schimmel
 bruin met geel ivoor mozaiek (1 of 2)
 bruin met rood intensief
 bruin met rood schimmel
 bruin met rood mozaiek (1 of 2)
 bruin met rood ivoor intensief
 bruin met rood ivoor schimmel
 bruin met rood ivoor mozaiek (1 of 2)
 bruin met wit dominant
 bruin met wit recessief

Oude naam

volgens de huidige standaard

goudbruin
 bruin
 mozaiek bruin (1 of 2)
 goudbruinivoor
 bruinivoor
 geen gevraagde kleurslag
 or.roodbruin
 or.roodbruin schimmel
 mozaiek or.rd.bruin (1 of 2)
 or.rd.bruin ivoor
 or.rd.bruin ivoor schimmel
 moz.or.rd.bruin iv. (1 of 2)
 zilverbruin
 zilverbruin

c. AGAAT SERIE

Nieuwe naam

agaat met geel intensief
 agaat met geel schimmel
 agaat met geel mozaiek (1 of 2)
 agaat met geel ivoor intensief
 agaat met geel ivoor schimmel
 agaat met geel ivoor mozaiek (1 of 2)
 agaat met rood intensief
 agaat met rood schimmel
 agaat met rood mozaiek (1 of 2)
 agaat met rood ivoor intensief
 agaat met rood ivoor schimmel
 agaat met rood ivoor mozaiek (1 of 2)
 agaat met wit dominant
 agaat met wit recessief

Oude naam

volgens de huidige standaard

goudagaat
 agaat
 mozaiek agaat (1 of 2)
 goudagaat ivoor
 agaat ivoor
 geen gevraagde kleurslag
 or.rood agaat
 or.rood agaat schimmel
 mozaiek or.rd.agaat (1 of 2)
 or.rd.agaat ivoor
 or.rd.agaat ivoor schimmel
 moz.or.rd.agaativoor (1 of 2)
 zilveragaat
 zilveragaat

d. ISABEL SERIE

Nieuwe naam

isabel met geel intensief
 isabel met geel schimmel
 isabel met geel mozaiek (1 of 2)
 isabel met geel ivoor intensief
 isabel met geel ivoor schimmel
 isabel met geel ivoor mozaiek (1 of 2)
 isabel met rood intensief
 isabel met rood schimmel
 isabel met rood mozaiek (1 of 2)
 isabel met rood ivoor intensief
 isabel met rood ivoor schimmel
 isabel met rood ivoor mozaiek (1 of 2)
 isabel met wit dominant
 isabel met wit recessief

Oude naam

volgens de huidige standaard

goudisabel
 isabel
 mozaiek isabel (1 of 2)
 goudisabel ivoor
 isabel ivoor
 geen gevraagde kleurslag
 or.rood isabel
 or.rood isabel schimmel
 mozaiek or.rd.isabel (1 of 2)
 or.rd.isabel ivoor
 or.rd.isabel ivoor schimmel
 moz.or.rd.isabel iv. (1 of 2)
 zilverisabel
 zilverisabel

use!

De

NIEUWE ONTWIKKELINGEN IN DE KLEURKANARIESPORT

Bruin rood schimmel

In het vorige artikel is al opgemerkt dat we niet meer spreken van de kleur **oranjerood**. Deze naam is nu **rood** geworden, ook bij de naamgeving van de gepigmenteerde kanaries. Bij de gepigmenteerde kanaries zien we dat waar combinaties zijn met de witte vetstofkleur de benaming dominant en/of recessief wordt toegevoegd. Dit komt in de huidige standaardisen voor kleurkanaries nog niet voor, wel is dit reeds ingevoerd op het nu van kracht zijnde vraagprogramma waar de zilvertinten zowel als dominant of als recessief gevraagd worden.

Wat de standaardisen voor kleurkanaries betreft, deze wordt op dit moment gereviseerd door de TC en zal zo mogelijk nog dit jaar in een nieuwe uitgave verschijnen waarbij naast de nieuwe kleurmutaties die we nu erkennen ook de nieuwe naamgeving in de tekst zal worden verwerkt.

Naast de nu uitgewerkte kleurbenamingen voor de vier basis-series komen er nog meer benamingen in beeld waarbij een erfelijke factor in-

vloed uitoefent op het pigment. In het volgende artikel zullen deze benamingen worden uitgewerkt.

Agaat wit

De Technische Commissie
Kleur- en postuurkanaries
H.K.van der Wal

Foto's: J. v.d. Maelen

De Gibber Italicus

De Gibber Italicus is van al de gefrieseerde vogels degene met de kortste maar ook met de minste krulbevedering. De herkomst van deze vogel moeten we toch zoeken in de richting van de Zuidhollandse frisè. Wat de lichaamsvorm betreft zijn beide zowat gelijk. In hun bewegingen hebben ze ook dezelfde neigingen voor wat betreft de houding van het cijfer 1 als de vorm, ook door zich voortdurend aan de tralies van de kooi vast te klampen. De Italianen hebben er toch wel een vogel van gemaakt, welke nog bij vele vogelliefhebbers niet als een mooie vogel bekendstaat. Het is ook geen vogel waarvan we kunnen zeggen: daar zullen we er eens een aantal van fokken, want met hun aanwezige eigenschappen is ook dit niet mogelijk.

We zullen nu alle onderdelen eens laten passeren, waardoor het genoemde ook duidelijk zal zijn. Het meest opvallende van de "Gibber" is wel zijn zeer sterk opgerichte houding. De vogel moet de bulthouding aannemen, dus de schouders hoog gedragen waardoor de bultvorm goed uitkomt. Door de hoge schouders mogen van achter af gezien de hals en kop niet zichtbaar zijn.

De rug-staartlijn moet recht en verticaal zijn. De kop moet klein serpachtig zijn, waarbij dan de hals lang en dun dient te zijn. Kop en hals moeten ook als één lijn vrijwel horizontaal gedragen worden. Om een sterk opgerichte houding aan te nemen moeten de pootjes ook volledig gestrekt zijn en dicht bij elkaar geplaatst staan. We zien ook dikwijls dat het kniegewricht naar voren is doorgeknikt. De poten moeten ook vrij lang zijn. De grootte van dit ras is ca. 14,5 cm en degene die deze vogels wil fokken probeert ook zeker, hier niet boven te gaan.

Na de vorm- en houdingeigenschappen de bevedering, waarbij we dan eerst moeten zeggen, dat we met een vogel te doen hebben, die sterk op zijn intensieve bevedering is gefokt. Hierbij zal de bewering aan het begin van dit artikel ook duidelijk zijn over

de kortste en ook de minste krulbevedering. Eigenlijk kennen we deze vogels alleen maar in de intensieve vorm, waarbij we steeds te maken krijgen met de lethalfactor, die er voor zorgt dat er regelmatig jongen in het ei afsterven of na enkele dagen te hebben geleefd het toch nog belevan. Dus ook de moeilijke kweek zal u nu wat duidelijker zijn. Maar goed, nu terug naar de bevedering. De kop- en halsbevedering moet strak zijn, dus glad bevederd. Maar door de te intensieve bevedering is deze wel wat dunner en laat de vogel achter het oog ook meestal dat bekende kale plekje zien. De dijen moeten onbevederd zijn, zodat de onbevederde huid hier goed zichtbaar is. De borstkrulveren kunnen we vergelijken met die van de Zuidhollandse frisè, maar ze zijn veel korter en niet zo overvloedig. Deze bevedering groeit van beide zijden naar het midden toe, waarbij aan de onderzijde de bevedering samen mag komen, maar aan de bovenzijde moet

het borstbeen bloot zijn van bevedering. Op deze plaats zal dan het specifieke driehoekje zichtbaar zijn, waardoor het blote borstbeen zichtbaar wordt. De flanken zijn ook dun van bevedering, maar ze moeten wel goed naar boven krullen. De krulbevedering op de rug is eveneens vrij beperkt, maar moet wel goed symmetrisch verdeeld zijn. De vleugels moeten lang en goed aansluitend aan het lichaam worden gedragen. Dit geeft in vele gevallen wat problemen, door beschadiging of door bevulling van de ontlasting. De beschadiging van de staartbevedering bij de Gibber komt doordat bij het sterk oprichten de staart dikwijls als steun gebruikt wordt. We zien ook vooral in de kooi dat deze vogels tijdens het aannemen van een goede werkhouding de staart tussen de tralies steken en dan als steunpunt, daar ze anders in vele gevallen achterover zouden vallen.

Na dit alles zult u ook wel begrijpen, dat voor het houden en fokken van deze vogels ook de ruimte hiervoor geschikt moet zijn. Deze vogels met zo'n dunne bevedering hebben tijdens de dagen met een lage temperatuur zeker een ruimte nodig waar het behaaglijk is. De vogel met een volle en langere bevedering kan zijn lichaamstemperatuur vasthouden, hetgeen bij de Gibber niet het geval is. Diegenen, die deze vogels zien als een uitdaging, wens ik veel succes met het fokken van dit ras.

DRIE KLEURNON

Een ideale vogel voor de beginnende aviculturist

Vogels die vrijwel het gehele jaar door verkrijgbaar zijn en door hun sterke natuur en gemakkelijke verzorging voor de beginnende vogelenthousiast zeer wel geschikt zijn, zijn ongetwijfeld de Driekleurnonnen, die op z'n zondags **Lonchura malacca malacca** worden genoemd.

Deze wetenschappelijke benaming vraagt natuurlijk even een "vertaling", want het is duidelijk, dat zo'n naam beslist iets karakteristieks zegt over de vogel. Dat is inderdaad het geval. Het Griekse woord "lonkhe" wil zoveel zeggen als "gras-aar", het Griekse "oura" betekent "staart"; hier wordt dus duidelijk gewezen op het opvallende lichaamsdeel, de staart, die veel en druk wordt bewogen. Overigens zien we hier tevens, dat zo'n wetenschappelijke benaming zeker niet als "Latijnse benaming" mag worden aangegeven, wat helaas vaak wordt gedaan. Het wèl Latijnse "malacca" slaat natuurlijk op het verspreidingsgebied van de vogel, dat zich overigens over geheel West en Zuidoost-India uitstrekt, alsmede Ceylon, dat tegenwoordig Sri Lanka heet. In zo'n uitgestrekt gebied komen verschillende nevenrassen voor, waar we dadelijk nog wel wat over zullen zeggen. De Driekleurmon is onder de nonnetjes beslist een van de mooiste vertegenwoordigers. Het is jammer, dat de geslachten op het uiterlijk vrijwel niet of gewoonlijk in het geheel niet zijn te onderscheiden. Man en pop hebben een zwarte kop, nek, hals, keel en gedeeltelijk de borst; flanken en het overige deel van de borst zijn wit; het onderlichaam en de onderste staartveren zijn wederom zwart; staart, vleugels en rug zijn bruin. U heeft het natuurlijk al gemerkt: de vogel dankt zijn Nederlandse naam aan de kleuren wit, zwart en bruin; drie kleuren in totaal. Om de "persoonsbeschrijving" compleet te maken moeten we nog opmerken dat de snavel licht blauwachtig grijs is gekleurd, de ogen donkerbruin zijn en de poten en voeten grijszwart. De gemiddelde grootte be-

draagt 12 cm. Als ringmaat wordt 2,3 mm aangehouden. De poppen zijn - zo beweert men - over het algemeen ietwat matter van kleur en het heldere wit zou bij de wijfjes van minder zuivere kwaliteit zijn. Dergelijke toch kleine verschillen zal men eerst dan - en dan steeds onder het nodige voorbehoud - kunnen opmerken, als men voldoende vergelijkingsmateriaal heeft, bijvoorbeeld in de grote verzamelkooien bij de groothandel e.d. Nu komen jaarlijks vele Driekleurmonnen in Nederland en België aan en zo'n lange reis is natuurlijk niet bevorderlijk voor "het uiterlijk schoon"; men zou eerst na een goed verlopen rui, nadat tevens de vogels voldoende aan ons zaadmenu e.d. zijn gewend, een dergelijk onderscheid kunnen maken. Maar eenmaal volledig geacclimatiseerd en aan "gevangenschap" aangepaste Driekleurmonnen zijn uiterlijk op de geslachten m.i. nimmer met zekerheid te onderscheiden. Men kan zich het verstandigst bepalen tot de felle lokroep die de man uitstoot, terwijl de pop een veel zachtere roep ten gehore brengt, vaak als antwoord op de "uitlating" van de man!

Op grond van het uiterlijk hebben de ornithologen verschillende rassen onderscheiden, die het op de geslachten bepalen van de vogels ook geenszins vergemakkelijkt. Want de praktijk heeft bewezen, dat deze rassen allemaal het etiketje "Driekleurmon" krijgen opgespeld. Zo zijn er rassen die in plaats van een zwarte kop, hals en rugveren bruine of witte kleuren dragen; verschillende rassen zijn aan de onderzijde niet kraakwit maar roodachtig bruin en alle kleurnuances tussen deze kleur en wit. Wat dus door ons als het popje wordt aangezien (omdat de onderzijde niet helder wit is) zou best eens een mannetje kunnen zijn van een van de rassen! En rassen zijn er zeker; maar liefst 11. We zullen, zoals zojuist beloofd, er even wat nader aandacht aan besteden. De Driekleurmon met de naam *Lonchura malacca malacca* (door Linnaeus in 1766 "benoemd") is de zogenaamde nominaatvorm die in Sri Lanka en in west en zuidoost India, langs de kusten, voorkomt. Bekend bij

Witkopnon

de vogelliefhebbers is ook de Zwartkopnon (*L.m. atricapilla*), waarbij de geslachten eveneens niet te onderscheiden zijn op het uiterlijk, maar waar de man een eenvoudig liedje heeft dat uit enkele fluittonen bestaat. Het ras komt voor in Oost-India via Pakistan tot Burma en Kwangtung in China; ook op het Haiwam, een eiland, worden ze aangetroffen.

Lonchura m. rubroniger en *Lonchura m. deignani* lijken beide op elkaar en elk op hun beurt weer op de Zwartkopnon; de eerste komt in Nepal voor en "over de grens ervan" in India, de tweede is van Noord-Thailand, Cambodja, Laos en Vietnam afkomstig. Beide vogels dragen op de buik een wat doffere zwarte vlek, terwijl de stuit roodachtig bruin is getint, evenals de bovenstaartdekveertjes en de buitenste staartpennen; bij *deignani* zijn de onderstaartdekveren zwartbruin gekleurd.

Uit Malakka komt *Lonchura m. sinensis* met een vale roodbruine bo-

venzijde; het vogeltje wordt op het eiland Lingga gevonden en wijkt niets van *sinensis* af, zodat er geen navenras wordt onderscheiden; het vogeltje lijkt erg op *deignani*, maar is opvallend kleiner van lichaamsbouw. Een zwartbruin kopje heeft *Lonchura m. jagori*, uit Kalimantan, de Filippijnen, de Natuna-eilanden en Palawan. Volgens Robiller komt dit ras niet voor op noordelijk Sulawesi, Halmahera, Luzon en de daaromheen liggende eilanden en eilandjes.

Op Formosa, dat tegenwoordig Taiwan heet, komt het ras *L.m. formosana* voor, evenals op Luzon. De vogel heeft grijze veertjes in de kop.

L.m. gregalis leeft op de Filippijnen, Kalimantan, de Natuna-eilanden, Sulawesi (met uitzondering van de zuidelijke gebieden), Labuan en Halmahera; kopje en hals hebben doffe partijen in het zwart. In het noorden van Sulawesi, alsmede op Buton, komt de Bruinkopnon voor, *L.m. brunneiceps*.

osel

De

DRIEKLURNON

Op Java en Bali vinden we *L.m. ferruginosa*, die in de handel onder de naam Schildnonnetje wordt aangeboden en in het wild in verrassend grote groepen opereert (en dikwijls erg schadelijk is op de rijstvelden). Deze is aan de onderzijde wit van kleur, met eveneens een witte kop, wat scherp wordt gemarkeerd door zwart op hals en keel. Rug en onderzijde zijn diep bruin. Grootte: 11 cm.

Hier heeft u, in een notedop, de belangrijkste rassen. Alle vogelstjes hebben met elkaar gemeen, dat ze in het vrije veld veel op graslanden zijn aan te treffen en aldaar in groepen voorkomen; ook op rijstvelden treft men ze veelvuldig aan en er zijn gebieden waar ze een ware plaag kunnen zijn. Interessant is ook, dat ze hoog, tot ruim 1600 meter, in het gebergte worden gesignaleerd; dit verklaart waarschijnlijk, dat de vogels zich na aankomst gemakkelijk laten acclimatiseren.

In de vrije natuur - maar we kunnen het ook zien als we bijvoorbeeld rijpe graszaden in de aar nabij zitstokken verstrekken - trekken alle nonnetjes zaaddragende grasaren naar zich toe en klemmen die dan vast met een poot op de tak (zitstok) waarop zij rusten. De vertaling van de wetenschap-

pelijke benaming laat zien dat nonnen grasminnend zijn; naast graszaden als voedsel gebruiken ze in de broedtijd grashalmen voor het vervaardigen van hun nest, dat overigens maar een ruw bouwsetje is dat in lage, dichte struikjes, in hoge graspolen, tussen riet e.d. is aan te treffen. Tijdens een studiereis in 1979 mocht ik in zuidelijk India opmerken - een gegeven dat overigens ook in enkele boeken wordt genoteerd - dat nonnen geen speciale broedperiode hebben, dus m.a.w. vrijwel het gehele jaar door aan "gezinsuitbreiding" doen, zolang er maar voldoende rijpende granen (gras, rijst, enz.) aanwezig zijn. Overigens is mij bij genoemde studiereis gebleken, dat ook hier weer de te boek staande zaadeters in de periode dat ze jongen in de nesten hebben, soms insecten voeren. Ik acht het daarom absoluut noodzakelijk, dat de Driekleurnon - en dit geldt eigenlijk voor alle non-achtigen - het gehele jaar door de beschikking moet hebben over insecten en gras- en onkruidzaden, naast een "normaal" tropenmengsel zaden; graszaden mogen in rijpe zowel als in onrijpe vorm worden gepresenteerd. Ook groenvoer (sla, andjvie, paardbloemen, vogelmuur e.d.), paddi (zachte rijst), zachtvoer (als ze het

willen opnemen - gestrooid over een in water of melk geweekte snee (witte)brood willen ze het gewoonlijk wel nemen, en, eenmaal eraan gewend, regelmatig nuttigen) en vogelmineralen moeten door het jaar geregeld worden aangeboden. Eivoer moet het gehele jaar door verstrekt worden.

Driekleurnonnen zijn ideale kooi- en volièrevogels, met een rustige natuur (ze hebben zo hun lievelingsplekjes waar ze bijna onbeweeglijk het bedrijvige leventje rond zich in de volièr bekijken) en geenszins vechtlustig. In gezelschap van andere kleine exoten voldoen ze dan ook zeer zeker. Ze kunnen goed in een buitenvolière en als dit verblijf een tochtvrij nachthok heeft kunnen ze plotselinge koude dagen in de vroege lente of in het najaar best aan, maar ik zou er wel voor willen pleiten de Driekleurnonnen gedurende de wintermaanden binnenshuis in een ruime kooi onder te brengen.

De ideale beplanting in een volièr voor nonnen is er een waarvan een groot deel bestaat uit riet, bamboe, gras, enz., kortom een beplanting waaraan de vogels op een natuurlijke wijze hun nagels kunnen slijpen; ook enkele ruwe (flagstone)stenen kunnen worden gebruikt. Want het is kenmerkend voor alle *Lonchura*-soorten dat ze een sterke nagelgroei kennen, waar door de liefhebber natuurlijk nauwkeurig op moet worden gelet. Ook Driekleurnonnen die in kooien worden gehouden kunnen (vooral) veel last hebben van te lange nagels. In de handel zijn overigens hulsjes vervaardigd van schuurpapier verkrijgbaar (anders kunt u zelf reepjes fijn schuurpapier om de zitstokken wikkelen en met bijvoorbeeld ijzergaren vastbinden) die zeker voldoen.

Zoals hiervoor reeds gezegd, zingen de mannen; nu is "zingen" wel wat erg veel gezegd, want dat gaat gewoonlijk zo zacht dat het menselijk oor weinig kan registreren. Duidelijker zijn wel de "priet"-roepen die de mannen uitstoten en die dienen om contact met de andere leden van de groep (of met het wijfje) te houden. Overigens is het wel een grappig gezicht een hoog op de poten gericht mannetje, met horizontaal uitgezette keelveertjes, te

Lonchura m. rubroniger

De "Geeldek" Bourkes

Tekst: H.C.J.Tiggelaven Foto's: P.v.d.Hooven/auteur.

Een juiste benaming voor deze mutant is nog niet bekend. Dat deze mutatie als nieuwe ster bijgeschreven wordt is geenszins waar.

Reeds 30 jaar geleden kweekte de heer P.Beurskens uit Tegelen de eerste exemplaren. Omdat in die tijd (omstreeks 1964) weinig of niets bekend was over mutatiekweek, is de kweek met deze vogels geruime tijd op een laag pitje gezet. Tot ongeveer 15 jaar geleden.

Toevallig liep ik tegen enige "geeldekken" of "gezoomden", zoals ze ook wel genoemd worden, aan. In deze

tijd specialiseerde ik mij in de mutaties van de Neophema's in het algemeen, zodat deze Bourkes een welkome aanvulling waren op mijn collectie.

Omdat de aangekochte mutaties nogal klein van formaat waren, begon ik met deze vogels aan forse wildkleuren te paren. Zodoende kon gestart worden met een goed formaat splitten.

De vererving is autosomaal - recessief, hetgeen inhoudt, dat ook de poppen split zijn.

Toen ik begon met het opzetten van

deze mutaties, was er natuurlijk veel meer bekend over de Bourkes en zijn mutanten dan 30 jaar geleden. Wij hadden immers de opaline Bourkes tot onze beschikking, met daarbij de gele Bourkes, die beide prima geschikt waren om de "geeldek" uit te bouwen.

Velen van ons kennen in deze al de gele x opaline ofwel de lachs. Ik ben alweer een stap verder. Ik ben nu reeds in het bezit van de "opaline geeldek", split geel x opaline, geel split "geeldek". Met een beetje geluk kan ik nu een vogel kweken die eigen-

lijk geen enkel pigment meer bezit en al aardig op een pastel begint te lijken. Deze vogel is dus eigenlijk een lachs-geeldek, die witte slagpennen kan vertonen. De wangvlekken zijn overwegend wit. De ogen zijn rood (van de gele Bourkes), de snavel blank en de poten vleeskleurig.

Als we praten over het kruisen van de mutanten, krijgen we uit zo'n secundaire mutatie een opbouw uit een dubbel geslachtsgebonden vererving, dubbelrecessieve of een recessief-geslachtsgebonden vererving.

In de toekomst kunnen we wellicht nog met de isabel- en fallowfactor verder muteren. Is hier misschien al iemand mee bezig? Graag wil ik hierover iemands ervaringen te weten komen.

Toch wil ik u waarschuwen. Blijf met splitvogels werken. Mutant x mutant in deze hangt tegen de lethale factor aan. **Nooit** roodoog x roodoog of erg intensieve vogels aan elkaar paren; dit geeft narigheid.

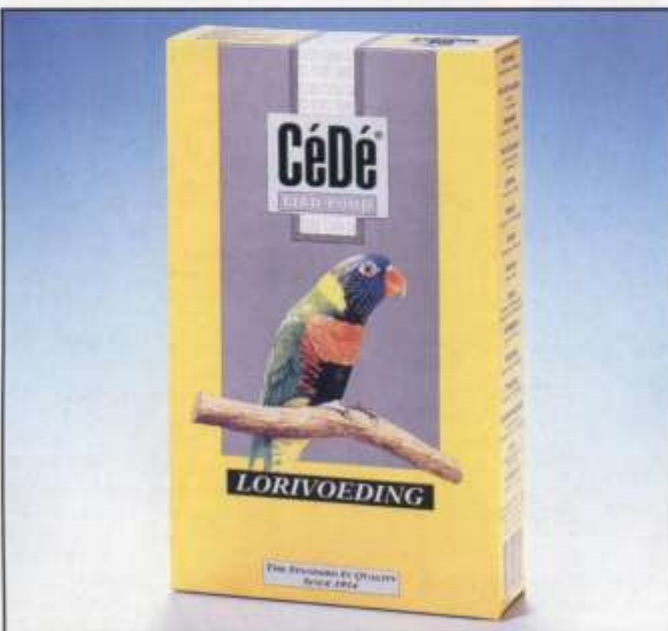
Inmiddels zijn er in Nederland, Duitsland en België enige kwekers bezig met deze mutant. Diegenen, die reeds ervaring hebben met de kweek van Bourkesmutaties, weten dat de

kweek met deze vogels vaak goed verloopt. De Bourkes is niet agressief en heeft geen heel grote volière nodig.

Ik houd ze zelf in vluchten van 2 meter lang, 2 meter hoog en 70 cm breed. Buiten een rijk parkietenmeng-

sel wordt frequent eivoer gevoerd, afgewisseld met een weinig groenvoer. Wilt u zich in de toekomst ook eens toe gaan leggen op de mutatiekweek, dan wens ik u daarbij veel succes.

CÉDÉ

*THE
STANDARD
IN
QUALITY
SINCE 1954*

Cédé VOGELVOEDERS BV.
 ST. CECILIASTRAAT 2 - 5038 HA TILBURG - TEL. 013/423156 - FAX 013/358861

DS-119

sel

De

TEKST: PROF. DR. A. STOLK

VOGELEI EIEREN

usel

HET VOGEL EI IS EEN BIJZONDER GEVOLGDE SYSTEEM. DE DOOIER IS NIET ANDERS DAN EEN ENORME CEL, WAAROP ZICH DE KLEINE EIGENLIJKE EICEL BEVINDT. VERDER ZIJN VOEDINGSSTOFFEN AANWEZIG, DIE DE VOOR DE ONTWIKKELING VAN DE KIEM BENODIGDE BOUWMATERIALEN BEVATTEN.

De eidooier wordt in enige dagen in de eierstok gevormd. De in de nacht gevormde delen kunnen door hun kleur duidelijk worden onderscheiden van de delen die overdag zijn ontstaan.

Vervolgens wordt de enorme eicel naar de eileider getransporteerd, waar een omhulling met eiwit volgt. Taaiere eiwitdelen vormen een snoer, waaraan de dooier wordt opgehangen. Na het verlaten van het vogellichaam ontstaat aan de stompe pool de zogenaamde luchtkamer, als gevolg van het uiteenwijken van de ei-vliezen door een afkoelingsproces.

Allerlei factoren spelen bij genoemde processen een rol: voedsel, zenuw-prikkels, prikkelstoffen of hormonen, die afgescheiden in het bloed daadwerkelijk meewerken aan de totstand-koming van het ei.

Dit ei blijkt ouder dan de vogel zelf te zijn. De ontwikkeling begint in zee, waar de eerste dieren moeten hebben geleefd. Door hen werden zeer kleine eicellen in het water afgezet, waar na het binnendringen van de zaadcel de bevruchting volgde. De groei van de kiem werd door de rijkdom aan zee-waterzouten mogelijk gemaakt. Hier speelt de ontwikkeling zich van het begin tot het einde buiten het moederlichaam af.

De overgang van deze oudste levensvormen naar het zoete water bleek verstrekkende gevolgen voor de ontwikkeling van het ei te hebben. Aller-

1. Om te kunnen vliegen moet de vogel elke belasting zoveel mogelijk vermijden, wat erop neerkomt, dat hij zich reeds op een zeer vroeg tijdstip van de zich ontwikkelende eieren moet ontdoen. Het niet te onderschatten gewicht daarvan kan immers een grote belemmering vormen. Opstijgend Vidsdiefje.

eerst kreeg het een omhulsel van een speciale structuur en chemische samenstelling. In het bijzonder bleek die een beschermende invloed tegen het zoete water te hebben. Het ei bevatte

heel andere zouten dan het omringende zoete water en met het oog daarop bleek die beschermende werking absoluut nodig te zijn. Overigens werd door dit zoete water nog een ander belangrijk probleem geschapen. Lang niet alle mineralen die in zeewater zo rijklijk aanwezig zijn, worden er immers in gevonden. Er bleek slechts één oplossing mogelijk te zijn: **door het moederlichaam moesten deze stoffen aan het ei worden meegegeven om een normale ontwikkeling mogelijk te maken.** Dit moeten wij goed voor ogen houden, want juist dit meegeven van bouwstoffen bleek een belangrijke stap naar de ontwikkeling van eieren te zijn.

Bij de oudste viervoetige landbewoners krijgt de eicel behalve een geringe dooier voorraad ook een gelei-achtig omhulsel mee, dat een bescheiden bijdrage levert aan de voeding van de zich ontwikkelende kiem en tevens de eicel tegen het zoete water beschermt. Daar komt nog bij dat die gelei-achtige massa het voor vissen, kikkers of salamanders mogelijk maakt om de gehele ontwikkeling van het ei zich buiten het water te laten afspeelen. Door een groot aantal tropische kikkersoorten (de schuimnestboomkikkers *Rhacophoridae* bijvoorbeeld) worden nog steeds schuimnesten gebouwd en kan de hele ontwikkeling van de jongen daar plaatsvinden. De met gelei omhulde eieren kunnen

De /

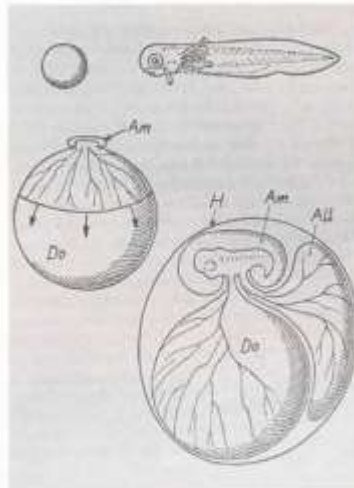

echter ook in de eileider (in het moederlichaam bijgevolg) worden bewaard. Geruime tijd kan dan zelfs vocht worden toegevoerd, als gevolg waarvan het jonge dier al in een ver gevorderd stadium van ontwikkeling ter wereld kan komen. Het behoeft geen betoog dat ook dit een belangrijke bescherming betekent voor de onder andere omstandigheden aan een groot aantal gevaren blootgestelde kiem.

Een belangrijke stap in de ontwikkeling overigens, waarbij het gewervelde dier nu over een ei beschikt, dat al in het moederlichaam een waterrijk omhulsel meekrijgt, waardoor de vochtvoorziening al in de vroegste ontwikkelingsperiode gewaarborgd is. Bij de nu volgende splitsing van de wegen van de gewervelde dieren voert de ene tak naar de zoogdieren. De totaal verschillende ontwikkeling die door de eicel en de eileider wordt doorlopen, leidt tot een voortplantingstype, dat wij ook bij de mens aantreffen: de geboorte van levende nakomelingen. Bij dezelfde splitsing voerde een andere weg naar de voortplantingsvorm, die we bij de vogels aantreffen.

Om te kunnen vliegen moet de vogel elke belasting vermijden. Met het oog daarop werd een wijze van voortplanting ontwikkeld, waarbij zich het individu op een zeer vroeg tijdstip van de zich ontwikkelende eieren kan ontdoen. Samen vormen die een aanzienlijk gewicht en dus moet de vogel die wel kwijt. Tijdens de hele voortplantingsperiode behoudt het vrouwtje als gevolg daarvan haar vermogen tot vliegen.

Nu moeten de eieren worden afgezet in een omgeving, waar ze aan sterke verdamping worden blootgesteld. Zo werd de beschermende, stevige kalkschaal uit pure noodzaak geboren: deze verhindert dat aan het nu optimaal beschermde ei nog iets anders wordt toegevoegd dan de noodzakelijke zuurstof. Daarmee is het een volledig gesloten systeem geworden, waaraan alleen nog maar zuurstof

2. De embryonale ontwikkeling van de vogels blijkt heel wat gecompliceerder dan die van de amfibieën te zijn, wat bij onderlinge vergelijking duidelijk tot uiting komt. Bij een amfibie (boven) treffen wij niet de vergaande specialisatie aan, die we bij de vogels zien. Let op de gespecialiseerde onderdelen van het vogelei (onder), zoals bijvoorbeeld het eivlies **H**, de dooierzak **Do**, de allantois **All** en het amnion **Am**. Allantois en dooierzak zijn al in een vroeg stadium van de ontwikkeling van een wijvertakt bloedvatennet voorzien. Doelmatig uiteraard, want via het bloed moeten de bouwstoffen immers vanuit de dooierzak naar het embryo worden gevoerd, terwijl de giftige afvalstoffen eveneens via het bloed voor opslag naar de allantois moeten worden gebracht.

voor de ademhaling en broedwarmte voor de ontwikkeling van de kiem kunnen worden toegevoerd. Zoals bekend hebben vogels zich ontwikkeld uit reptielachtige voorouders. De reptielen stammen op hun beurt af van voorouders, waarbij de voortplanting vermoedelijk nog aan het water gebonden was, zoals dit momenteel nog het geval is bij kikkers en salamanders.

Het ontstaan van de reptielen moet

gepaard zijn gegaan met de ontwikkeling van een nieuw type eieren, dat voordien totaal onbekend was. Ingrijpende veranderingen en vernieuwingen vonden plaats. Vergelijkt men de ontwikkeling van de momenteel levende reptielen met die van de amfibieën, dan blijkt zelfs de embryonale ontwikkeling totaal verschillend te zijn. De kiem van een amfibie is een volledig ei dat tot een embryo uitgroeit. Een vergaande specialisatie als bij de kiem van de reptielen komt niet voor. De laatste blijkt slechts een klein deel van de hele eicel te zijn, die op de grote voedselvoorraad van de dooierzak nauwelijks is te zien en helemaal geen deel uitmaakt van de eigenlijke kiem. De verbinding tussen dooier en embryo wordt door bloedvaten tot stand gebracht. De stap die tot het ontstaan van een afzonderlijke dooierzak heeft gevoerd, bleek van doorslaggevende betekenis te zijn. Als gevolg daarvan hebben de reptielen als het ware de eerste steen gelegd voor het vogelei, een merkwaardige constructie, die zonder de zogenaamde kruipende dieren absoluut niet mogelijk zou zijn geweest.

Opmerkelijk is dat de eerste weefsels van het jonge reptiel zeer waterrijk en teer zijn. Het logisch gevolg daarvan is, dat ze zich ontwikkelen in een vloeibare omgeving. Een speciaal omhulsel van het zich ontwikkelend embryo heeft dit mogelijk gemaakt. Het vormt een klein vijvertje, waarin het embryo zich tijdens zijn eerste levensweken en -maanden veilig kan ontwikkelen, zoals zeedieren dit in het zoute water kunnen doen.

Men kan dit als een voorbereiding op het vogelstadium beschouwen, dat goed beschouwd volkomen door de reptielen is uitgewerkt. Dit omhulsel is het **amnion**. Het woord is van Griekse oorsprong en betekent **schaaps-huid**. Uiteraard waren de oosterse herdervolken met het vruchtvlies bekend, waarin de zoogdieren en de mens vóór de geboorte gehuld zijn. Zo werd bijvoorbeeld het embryo van het schaap in een dergelijk omhulsel

TEKST: PROF. DR. A. STOK

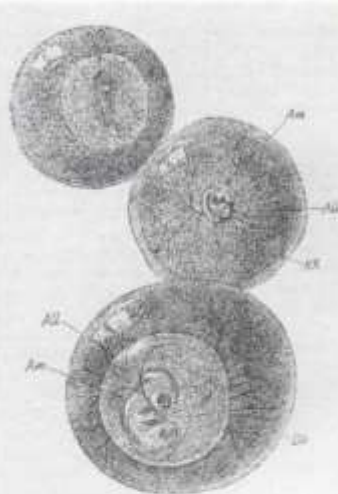
VOGELEIEREN

in het lichaam van de moeder aange-
troffen.

Bij de ontwikkeling van het ei buiten het water is het noodzakelijkerwijs blootgesteld aan de lucht. Daarover moet men zeker niet gering denken, want het scheidt zeer speciale problemen. Voor het verdampingsgevaar van het in het ei aanwezige vocht hebben de verschillende reptielen verschillende oplossingen ontwikkeld. De veelzijdigheid die de natuur ons hier laat zien is werkelijk treffend. Door ringslangen worden de eieren vaak in mesthopen gelegd, waar ze de voor de ontwikkeling vereiste, juiste vochtigheidsgraad schijnen te hebben. Door krokodillen en schildpadden worden de eieren regelmatig bevochtigd met grote hoeveelheden uit de cloaca afkomstig water. Niet alleen schildpadden en krokodillen, maar ook een groot aantal hagedissen en slangen begraaft de eieren in vochtig zand, waardoor de verdamping aanzienlijk wordt beperkt en eventueel zelfs voorkomen wordt verhinderd.

Bij de meest geraffineerde methode worden de eieren in het moederlichaam bewaard, dat hen van het benodigde vocht voorziet. Deze soorten (adders bijvoorbeeld) zijn bijgevolg **levendbarend, eilevendbarend** liever gezegd. In hete droge streken voorkomende slangen blijken vaak ook **eilevendbarend** te zijn. Bij de pythons kronkelt het vrouwtje haar lichaam rond de eieren om de verdamping zoveel mogelijk te beperken. Het vochtig-warme klimaat zou zonder deze intensieve broedverzorging spoedig daarvoor noodlottig kunnen zijn.

Zo hebben de reptielen te kampen met het probleem van de doelmatige bescherming van de waterhuishouding van hun eieren en dit is op overeenkomstige wijze ook bij de vogels het geval. Bij het leggen weegt het ei van een grote zeeschildpad ongeveer 34 gram. Het ronde ei is even groot als een pingpongbal. Weegt men het aan het eind van de lange ontwikkelingsperiode, dan blijkt het gewicht ongeveer 46 gram te zijn. Door het

3. De vogelkiem ontwikkelt zich binnen de beschermende, uit kalk bestaande eischaal op de gele dooiermassa. Het bouw materiaal van het dooiervoedsel wordt door een wijdvertakt netwerk van bloedvaten overgebracht, dat al in een vroeg stadium van de ontwikkeling wordt gevormd. De dooier *Do* wordt volkomen door de kiemschijf *KR* omhuld. Het vruchtvlies dat als *amnion Am* bekend is, wordt al vroeg in de ontwikkeling gevormd. De embryonale urineblaas of *allantois Al* wordt daarna gevormd en uiteindelijk neemt deze de gehele ruimte tussen dooierzak en eischaal in. Een bijzonder belangrijk embryonaal orgaan, zonder welke de ontwikkeling van de vogels niet mogelijk zou zijn geweest. Die waren bij wijze van spreken al door de afvalstoffen vergiftigd, voordat ze goed en wel konden ontstaan.

voortdurend opnemen van water is het ei bijgevolg ongeveer twaalf gram zwaarder geworden. Dit is overigens geen overbodige luxe, maar een dringende noodzakelijkheid. De zich ontwikkelende jonge schildpad kan nu eenmaal niet buiten water; hij moet erover kunnen beschikken, op welke

wijze dit dan ook wordt aangevoerd.

In de historie van het leven werd voor de ontwikkeling van de vogels nog een verdere belangrijke stap afgelegd. **Met het oog op de te verwachten verdamping, die niet meer en niet minder dan een kwestie van leven of dood betekent, geeft het vogelvrouwtje in het moederlichaam haar ei al een hoeveelheid vocht in eiwit en dooier mee.**

Nemen wij als voorbeeld het ei van de kip. Begint bij het leggen met ongeveer 38 gram water, waarvan ongeveer acht gram in de dooier en ongeveer dertig gram in het eiwit. Zoals bekend duurt de broedtijd van de kip ongeveer 21 dagen en aan het eind daarvan wordt een waterverlies van ongeveer elf gram geconstateerd. Bij wijze van spreken was daarmee al bij de vorming van het ei rekening gehouden, hoe vreemd dit ons ook in de oren klinkt. De vogel heeft zich door deze regeling van de waterhuishouding van het ei losgemaakt uit de netelige dwangpositie, waarin de reptielen nog verkeren. Voor het bewonen van sterk uiteenlopende milieus zijn de mogelijkheden door dit alles sterk vergroot. Wat zijn watervoorziening betreft is de kiem immers volkomen onafhankelijk van zijn omgeving geworden. Het toevoegen van enige grammen water extra mag dan een onbelangrijk feit lijken, maar in werkelijkheid kan het voor de ontwikkeling van de vogels niet hoog genoeg worden geschat. Het ontstaan van deze dieren (en daarmee van onze liefhebberij uiteraard!) is daardoor mogelijk geworden.

De reptielen waren de voorouders van onze vogels. Ze deden met succes nog een andere vermeldingswaardige stap, waardoor de afhankelijkheid van de kiem van zijn omgeving aanzienlijk wordt vergroot. **Er werd een volkomen nieuwe mogelijkheid ontwikkeld om schadelijke stoffen uit te scheiden.** Bij de reptielen vindt de uitscheiding van de urinezouten in de vorm van ammoniak plaats en bij de zoogdieren en de

mens door middel van de gemakkelijk in water oplosbare urinezouten. Het moederlichaam zorgt bij de mens en de zoogdieren voor de afvoer van de urinezouten van de kiem. Moet die kiem zich echter ontwikkelen binnen het gesloten systeem van het ei, dat uiteraard aan de lucht is blootgesteld, dan bestaat wel degelijk het gevaar dat de kwetsbare kiem door de vloeibare afvalstoffen ernstig wordt bedreigd. Wij moeten zeker niet te licht denken over dit gevaar, dat niet (zoals bij de waterdieren) kan worden bezworen door de afvalstoffen aan het ei geheel omringende water af te geven. Bij de reptielen is dit probleem door een totaal andere wijze van uitscheiding opgelost. Hier worden (in plaats van gemakkelijk in water oplosbare urinezouten) urinezuren uitgescheiden, die bij normale temperaturen slecht oplosbaar zijn. Het embryo beschikt bovendien over een speciale uitwendige urineblaas, waarin de onoplosbare urinezuren tijdens de hele ontwikkeling kunnen worden opgeslagen. Die urinezak was evenals het reeds genoemde amnionvruchtvlies al aan de oosterse volken bekend. De toekomst werd door de waarzeggers en -zegsters uit de ingewanden van offerdieren voorspeld en met het oog daarop was men met de inwendige bouw daarvan al geruime tijd vrij nauwkeurig op de hoogte. Die wonderlijke urineblaas werd **allantois** genoemd, wat ongeveer met **wordtvel** is te vertalen. Bij de reptielen en de vogels, waarbij het vrij laat werd ontdekt, draagt het nog steeds die naam. Deze totaal nieuwe methode van uitscheiding van schadelijke stoffen, die het eerst bij de reptielen optrad, is volkomen door de vogels gehandhaafd. Overigens komt die merkwaardige urineblaas ook nog bij sommige zoogdieren voor, al worden hier dan ook geen urinezuren uitgescheiden.

In deze aanpassing van de embryonale ontwikkeling menen de deskundigen een van de oorzaken te zien voor het feit dat ook volwassen reptie-

4. Nieuwzeelandse Kiwi met het grote ei.

len en vogels een vreemde witte urine in min of meer vloeibare vorm als urinezuur uitscheiden.

De noodzakelijkheid van de ontwikkeling van de eieren in een aan de lucht blootgestelde omgeving heeft tot een totaal nieuwe vorm van uitscheiding van afvalstoffen geleid, die ook door het volwassen dier werd gehandhaafd. Het is niet precies bekend of dit een afdoende verklaring vormt voor de afwijkende samenstelling van de vogelontlasting. Ongetwijfeld hebben de eisen en de voorwaarden, die de embryonale ontwikkeling nu eenmaal stelde, hier een belangrijkere invloed gehad dan misschien op het eerste gezicht zou kunnen worden vermoed.

Om allerlei verschijnselen in de zo rijk geschakeerde vogelwereld te begrijpen, moeten wij ons tot e reptielen wenden. Zij zijn het immers, die reeds in een vroegere periode van de aardgeschiedenis belangrijke eigenschappen hebben verkregen, die regelrecht de ontwikkeling van de vogels moge-

lijk hebben gemaakt. De uitscheiding van urinezuren in plaats van urinezouten en ammoniak, alsmede de constructie van een efficiënte dooierzak met een speciale, doelmatige bloedsomloop, het zijn allebei verworvenheden, die de vogels van hun reptielvoorouders hebben kunnen overnemen, zonder meer hebben kunnen aanvaarden om zelf verder te kunnen ontwikkelen. Zo kunnen wij de oude vraag wat er eerder was, de kip of het ei, met zekerheid beantwoorden. Het ei was er het eerst: dat van de reptielen is een van de belangrijkste voorwaarden geweest, die de geleidelijke ontwikkeling van de vogels van stap tot stap heeft mogelijk gemaakt. Op die manier laten de afzonderlijke stappen uit de ontwikkelingsgeschiedenis van de vogeleieren zich op ondubbelzinnige wijze verklaren. Wat overigens niet wil zeggen, dat voor ons met betrekking tot het verloop van die ontwikkeling ook momenteel niet nog een groot aantal vragen overblijft. Uit die hele ontwikkeling kan door ons

HOOGST-PROF. DR. A. STOL

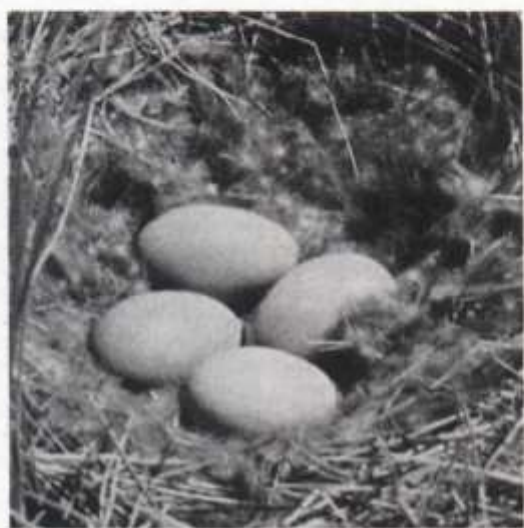
VOGELEIERN

5. Nest met eieren van de Middelste Zaagbek.

weg is. Maar al te vaak hebben wij moeten constateren, dat bij het niet uitkomen van eieren zeker niet altijd het achterwege blijven van de bevruchting een rol van betekenis heeft gespeeld, maar het te grote vochtverlies van de eieren, als gevolg van een wat al te sterke verdamping. Laten wij in voorkomende gevallen hiermee ons voordeel doen. Wat vochtige watten in de omgeving van het legsel zijn soms al voldoende. Tussen succes en mislukken blijkt het vaak slechts een korte afstand te zijn.

vogellietheders een belangrijke les worden geleerd. Bij het geschetste proces werd door de natuur (wie of wat dat nu is, daar komen we toch niet achter) de grootste voorzichtigheid betracht. Zoals wij hebben gezien, gaat het bijvoorbeeld slechts om grammen water en bij kleine eitjes, zoals bijvoorbeeld die van de kolibries, om milligrammen. Bij het kweken van onze kooi- en volièrevogels zullen wij het zeker niet zonder die voorzichtigheid kunnen doen. Willen wij succes met de moeilijk teeltbare of tot nu toe nog niet in gevangenschap gekweekte soorten hebben, dan zullen wij dit zeker niet als een gemakkelijke taak mogen opvatten. Bij soorten, waarbij het uitkomen van de eieren gewoonlijk moeilijkheden oplevert, werd herhaaldelijk door ons geadviseerd om het uitbroeden in een wat vochtiger milieu te doen plaatsvinden. De resultaten die hierbij als regel werden verkregen, duiden er wel op dat men hiermee in elk geval op de goede

6. Nest met eieren van de Eidereend.

De /

usel

DE SPEKTAKULAIRE OPVOERING VAN DE TWAALFDRADEN PARADIJSVOGEL

(*Seleucidis melanoleuca*)

door Rosemary Low

VOOR DE MANNEN DUURT HET ZEVEN OF ACHT JAAR VOORALEER ZE HUN VOLWASSEN BEVEDERING KRIJGEN!!

Eén van de meest uitzonderlijk mooie vogels die ik ooit verzorgen mocht is de Twaalfdraden paradijsvogel. Zoals met zoveel opvallend getekende vogels is het basisschema redelijk simpel: briljantgeel en glinsterend zwart bij de man. Zijn zwart borstschild is afgeboord met regenboogkleurige veren van emeraldgroen.

Het is werkelijk een uitdaging om te trachten dat op film vast te leggen. Als de vogel ook maar één frakkie van een cm draait verdwijnt de regenboogkleur volledig; dus alhoewel de foto voor de rest heel mooi en geslaagd lijkt is één van de grootste voordelen van de man toch verloren gegaan.

Deze soort bewoont de aangeslibde goudgronden in de laaglandbossen van Nieuw-Guinea. Hij komt eveneens voor op het eiland Salawati en wordt niet aangetroffen in heuvelachtige gebieden. Gedurende het seizoen in overstromde bossen speciaal als er Pandanus en sagopalmen in de buurt zijn, is dat hun uitverkoren leefgebied. Ze voeden zich met insecten en fruit.

Van de mannen zegt men dat ze zeer schuw zijn behalve bij de opvoering van hun baltsdans om de bruingleurde poppen aan te trekken, waarvan men zegt dat ze in de lager gelegen delen van de bomen leven. Deze opvoering grijpt meestal plaats boven in het baldakijn der bomen, tegen het licht worden.

Meer dan een eeuw geleden beweerde de grote natuurkundige Alfred Russel Wallace dat deze soorten de bloeiende bomen bezochten, speciaal de sagopalmen en pandani, waarvan ze de bloemen uitzogen van boven tot beneden, waarbij hun grote sterke poten bij het klimmen het best tot hun recht kwamen. Hun bewegingen zijn zeer vlug. Ze blijven zelden meer dan enkele ogenblikken in dezelfde boom, waarna ze met grote snelheid wegvliegen naar een andere boom. Volgens Wallace vingden de inboorlingen hen door het bos af te zoeken naar

hun slaapplekken, vervolgens 's nachts de boom te beklimmen en een zak over de vogel te slaan. Rond 1980 werden er enkele van deze paradijsvogels uit Nieuw-Guinea uitgevoerd en bereikten Europa. De Twaalfdraden paradijsvogel is vertegenwoordigd in de verzameling van Palmitos Park, doch wordt voor het ogenblik niet aan het publiek tentoongesteld.

Zoals Wallace beweert vliegen ze zeer vlug en de vleugels maken een suizend geluid. Sommige van de geluiden die ze maken zijn zeer hard, andere zijn meer onderhoudend. Ze zijn zeer vrolijk en aandachtvragend. Juist de manier waarop ze hun geluiden voortbrengen doet ons denken aan de diepste wouden van Nieuw-Guinea.

Om ze te stimuleren tot kweken over te gaan heeft men waarschijnlijk een grote beplante volièrre nodig die in tweeën verdeeld is, met een deur tussenin die men desgewenst kan openen en sluiten. De kleinere paradijsvogels van het park, twee mannen en een pop, worden ook op deze manier gehouden. Indien de geslachten echt niet overeenkomen gedurende het jaar dan kan men nog verschillende andere mannen bij een pop toelaten en hopen dat ze zo begeistert wordt door de opvoering van één der mannen, dat de paring daarop volgt. Alhoewel er reeds verschillende soorten paradijsvogels in dierentuinen gekweekt werden, zijn de kweekresultaten toch eerder miniem, hoofdzakelijk te wijten aan de zeldzaamheid van deze vogels in onze vogelkweek. Van deze soort gelooft men, dat enkel de pop een nest bouwt, door een ondiep komvormig nest uit palmschors en de scheuten van planten te maken en dat van binnen te bekleden met fijne plantenvezels, terwijl er slechts één ei gelegd wordt.

Ik heb reeds een gedeelte van zo'n baltsdans gezien. De man houdt zijn vleugels open, slaakt een luide roep en geeft de indruk zijn borstschild op

te blazen en een regenboogkleurige emeraldgroene flits ten beste te geven. Hoe dan ook, hij blaast zijn cilindroengele pluimen op zodat die zich als het ware rond zijn lichaam leggen als een cape. De kleine zwarte "draden", waarnaar deze soort genoemd is, zijn zeer moeilijk te zien, doch tijdens de balts richten ze zich op, naar men zegt, op een zodanige manier, dat ze aan de voor- en onderzijde en rond geheel het lichaam aanwezig schijnen te zijn. Misschien groeien ze langer alnaargelang de vogel volwassen wordt, of misschien zijn ze overdreven op de afbeeldingen van de 19e eeuw door Gould en de anderen. Het duurt voor de mannen 7 à 8 jaar voor ze hun volwassen bevedering hebben.

Ikzelf heb tot hertoe drie verschillende verschijningsvormen gezien. In het eerste stadium lijkt de man op de pop, ze is kastanjebruin van boven en bezit een zwarte kop, witte keel en donkergrijze snavel. Langs onder is ze grijsachtig, fijntjes bruin gestreept. Het 2de stadium en in de rui zijn de kastanjebruine bovendien vervangen door zwart dat een violette schijn heeft; de onderste delen veranderen tot bruingeel met smalle horizontale strepen. Er zijn geen staardraden te bespeuren. Een man die op die manier in de rui kwam hebben we reeds jaren in onze verzameling. Ik weet nog steeds niet of de volgende verandering voor een volwassen bevedering zal zorgen.

Onze paradijsvogels zijn zeer gemakkelijk te verzorgen. Ze eten halve stukken fruit zoals guava en cactusfruit, rijpe peren en banaan, ook een mengeling van gehakt fruit waaronder papaya, ons eigen opfokvoer (een ruile massa van hardgekookt ei, wortelen, halvette kaas en volkoren 7-gra-nenbrood). Bij gelegenheid meelwormen en krekels.

wit

Tekst en foto's: Peter Otten.

In onze avicultuur treden vroeg of laat van veel vogels witte exemplaren op; in de natuur gebeurt dat ook, maar de kans dat een dergelijk fenomeen vóórkomt is daar aanmerkelijk kleiner. Toch is ook in de liefhebberij een witte vogel bij veel soorten een zeldzaamheid, waarbij dient te worden opgemerkt dat naarmate een vogel verder gedomesticeerd is, wit vaker wordt aangetroffen. Het is z gezegd een kwestie van tijd.

Hoewel dit verhaal niet in de eerste plaats gaat over bonte vogels, is het toch een feit, dat ook bij dit verschijnsel wit wel degelijk een rol speelt. Bont komt in de natuur relatief vaak voor, maar in de avicultuur, althans in Nederland, is bont minder populair, waarschijnlijk door het vraagprogramma voor tentoonstellingen.

De prijs die betaald moet worden voor een witte vogel is recht evenredig met zijn zeldzaamheid: een witte kanarie is bijvoorbeeld aanmerkelijk goedkoper dan een witte huismus.

Een eerste vraag die zich opdringt is: Wat is wit? Het is noodzakelijk daarvoor eerst eens naar het normale verpak van een vogel te kijken. Vogels zijn van huis uit wit, geel of rood. Ik doel hierbij op de grondkleur of de lipchroom-kleur. Ik geef hierbij voorbeelden om dit te verduidelijken. Een

merel, spreeuw, kauw, huismus e.d. zijn wit van huis uit; een groenling, kanarie, mozambiëksijs, inlandse sijs e.d. zijn geel; een capuzensijs en rode kardinaal zijn rood. Bovenop deze grondkleur komt een andere pigmentering: de melaninen. Melaninen kunnen zwart (eumelanine) of bruin (feomelanine) zijn, of beide, meestal het laatste. Ontbreekt het eumelanine, dan hebben we een bruine vogel, ontbreekt het bruin dan hebben we in theorie een zwarte. Ontbreken beide gedeeltelijk, dan hebben we een pastel, is het melanine geheel afwezig, dan is onze vogel wit, geel of rood, afhankelijk van wat de oorspronkelijke grondkleur was. Bij kanaries zou dat ook geel moeten zijn, echter, ook dat geel kan weer verdwijnen, door een andere oorzaak; bij de kanarie wordt dat kunstje zelfs tweemaal vertoond: dominant wit en recessief wit.

Niet alle soorten wit worden door hetzelfde gen bepaald. Dat is trouwens vaak af aan het uiterlijk (fenotype) van de vogel te zien. Echt albino, dit is het volledig ontbreken van alle melaninen bij een van huis uit witte vogel (grondkleur) vererft voorzover men nu weet altijd recessief autosomaal. De albino is echt volledig wit, ook het dons is wit, de poten zijn vleeskleurig, de nagels wit en het oog is roze doordat het vaatvlies geen pigment bevat (we zien in feite het bloed in de bloedvaten).

Soms lijkt er een geslachtsgebonden albino te zijn, maar bij nadere beschouwing is er dan sprake van een zogenaamde satinet: er is enig min of meer restpigment met name zichtbaar in het onderdons. Bij zanglijsters bijvoorbeeld, spreekt men steevast over albino; het is satinet. (Bij de groenling heeft men ook steeds dezelfde fout gemaakt. Aangezien deze geel is, is

de ino (lutino) zowel als de satinet geel. Aangezien zelfs de beste "lutino" nog pigment toont, is hier duidelijk sprake van een satinet, ook al gelet op de vererving van het fenomeen hier!) Bij zanglijsters is de satinet (door de pigmentering die oorspronkelijk aanwezig was!) erg licht, lichter dan bij de merel bijvoorbeeld. Het is daarom waarschijnlijk dat men zich bij de zanglijster wel en bij de merel niet vergist: de merel is echt niet geheel wit, hij is meer roomkleurig (heel licht beige).

Hoe dan ook, satinet lijkt enigszins op albino en wordt dan ook vaak "wit" genoemd. In de eerste dagen van zijn bestaan is de satinet niet van de albino te onderscheiden. Later wordt het oog wat donkerder en vooral in het jeugdkleed is van echt wit geen sprake.

Deze beide vormen wit hebben problemen bij het zien. Bij een normaal

oog zit in het vaatvlies in het oog zwart pigment. Dit pigment heeft dezelfde functie als het matte zwart in een lens en fototoestel: absorberen (wegnemen) van alle licht dat niet gebruikt wordt voor de beeldvorming. Het eigenlijke beeld wordt daardoor scherper en contrastrijker. Een rood-oog ziet slechter naarmate er meer licht is; hij ziet ongeveer de dingen zoals wij die zien als we een voorwerp proberen waar te nemen vóór een sterke lichtbron (schijnwerper of zon!) Bij verschillende vogels komt ook nog een andere, voor avicultuur veel interessantere vorm van wit voor. De veren zijn echt superwit, maar het oog is zwart. Dit houdt in dat een dergelijke vogel normaal ziet en alleen al daardoor aanmerkelijk betere overlevingskansen heeft. Voor avicultuur is het beter zien van deze zwartoog een voordeel: het fokken is heel wat minder problematisch dan bij roodogen. Dit wit vererft autosomaal recessief, hetgeen in de praktijk betekent dat (net als bij de albino) vogels die uit twee dragers geboren worden en de afwijking in kleur vertonen, net zo goed een man als een pop kunnen zijn. Dit in tegenstelling tot satinet: in de natuur is dit met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid een pop (de vader was drager). Hiermee is de rij van wit in zoverre gesloten dat dit alle uniform-witte vogels zijn, bij welke de afwijking ver-

4

wit

5

oorzaakt wordt door één enkel gen, danwel één enkel genenpaar.

Gedeeltelijk wit, of als u wilt: bont, is een ander verhaal. Het is meer frequent dan de vorige vormen, danwel het is meer opvallend, immers, er is altijd sprake van een contrast op de vogel zelf. Dit bont varieert van één witte veer tot één normaal gekleurde, hoe meer wit hoe opvallender. De ogen zijn doorgaans zwart. Bij merels komt bont relatief vaak voor en het is uitermate opvallend doordat de vogel van huis uit zwart (de man) is of don-

kerbruin (de pop). Deze vorm van, laten we zeggen, gedeeltelijk wit, vererft vaak wel, maar het patroon van de tekening vererft vaak niet. Hierop zijn echter uitzonderingen: bij sommige sierduiven ligt het patroon wel vast. Interessant is in dit verband de ekster. Bij deze vogel, die van huis uit symmetrisch bont is, vererft de tekening in ieder geval wel, hoewel, en dat zullen weinig mensen weten, er geen twee eksters exact hetzelfde getekend zijn. De verschillen zijn echter minimaal.

6

Soms treedt bij oudere vogels spontaan bont op. Wellicht is dat te vergelijken met wit worden van het haar van oudere mensen. Bij genetisch bepaald bont neemt ook vaak het wit bij elke rui toe.

In de natuur leven ook vogels die altijd wit zijn, zoals bijvoorbeeld bij meeuwen het geval is. Bij zulke vogels is wit geen afwijking en als zo'n vogel bont is, is dat uiteraard niet te zien. Bij vogels die altijd wit zijn, zien we dat de veer op de plaats waar die het hardst aan slijtage onderhevig is, vaak zwart is. Dit heeft een betekenis. Melaninen zijn te beschouwen als een soort wapening, zoals ook beton vaak gewapend is. Zoals we al zagen zijn er twee melaninen: (zwart) eumelanine en (bruin) feomelanine. Het eerste maakt de veer beter slijtvast; het tweede verleent de veer meer buigzaamheid: de veer breekt minder gauw. Dit verklaart waarom meeuwen zijn zoals ze zijn: het wit is in de buurt van water van voordeel en toch is de veer op de cardinale plaatsen sterk genoeg. Een en ander houdt natuurlijk ook in dat witte mutanten vaak een sterk afgesleten verenkleed hebben dat vaak ook nog afgebroken veren bevat. Ze zijn hierdoor natuurlijk kwetsbaar; het vliegvermogen neemt niet onaanzienlijk af. Rode ogen zijn daarbij een verdere handicap. Daardoor is afwijkend gekleurde, witte vogels vaak geen lang leven beschoren, zeker als ze dus ook nog rode ogen hebben: ze vallen ten offer aan predatie. Bovendien, en ik spreek dan voor het gemak even alleen over albino's, is de kleur, maar zeker het slechte gezichtsvermogen een dermate grote handicap, dat ze hun partner niet begrijpen of omgekeerd en dat ze aldus praktisch niet tot voortplanting komen. In de natuur bijna zeker niet en in de volière slechts bij uitzondering.

Het is vreemd dat de wetgever in ons land alle mutanten evenzeer beschermt als hun normale soortgenoten. De zin hiervan ontgaat me volledig. Kleurafwijkingen verdwijnen in de natuur even vlot als ze ontstaan, hoe lichter hoe sneller. De natuur is er zo gezegd niet blij mee. Aviculturisten zijn evenwel vaak wel blij met een in kleur afwijkende vogel. Ze slagen er vaak in een kleur vast te leggen in vele nakomelingen en het is daarom op

osel

De

wit

7

zijn minst jammer, dat de wetgever aviculturisten op een ergerlijke manier hindert door het houden van de meeste mutanten te verbieden, ze in beslag te nemen en los te laten; hetgeen bovendien geen enkele zin heeft doordat deze losgelaten vogels in de natuur geen schijn van kans hebben. Ik heb in dit verband er al eens vaker voor gepleit óók mutanten van overigens beschermde vogels als kooivogel toe te staan. Het zou zelfs bevorderd moeten worden. Een ringplicht zou in dit geval niet onacceptabel zijn.

Dit artikel gaat over witte vogels als "afwijking". Tot op dit punt heb ik uitsluitend gesproken over wit dat telkens door één enkel gen (of genenpaar bij niet-geslachtsgebonden wit) wordt veroorzaakt. Het is echter ook mogelijk een witte vogel te construeren door een aantal pigmentbeleters als het ware "op te stapelen". Voor kanariekwekers zal dit wellicht eerder duidelijk zijn, immers er bestaat al enige tijd een zogenaamde "gekweekte albino" die meer dan één kleurafwijking in zich verenigt. Bijvoorbeeld ... bij huismussen bestaat een autosomaal-dominante mutant die zwartmasker of zwartborst wordt genoemd. De vogel is met name vuilgrijs aan de kop en op de borst. Waarschijnlijk ook doordat men aanvankelijk nauwelijks begreep wat

men in de kuip had en hoe de betreffende eigenschap vererfde, en ook doordat de kleur niet bepaald populair was, heeft het lang geduurd voor men op het idee kwam een vogel te fokken die de eigenschap dubbel herbergde. Mussen fokken was zonder meer al specialistenwerk. Maar het resultaat was een verrassing: er ontstond een spierwitte vogel met zwarte ogen. Het pigment dat zogezegd bij de eerste ronde buiten schot was gebleven, werd in de tweede ronde alsnog uit-

geschakeld. In feite is dit nu een prachtig voorbeeld van avicultuur: het scheppen van iets nieuws, waarvan zonder meer mag worden verondersteld dat zo iets in de natuur nooit voor kan komen, immers beide ouders zouden zwartmasker moeten zijn geweest. Gelukkig ging het om een huismus: die werd niet gehinderd door allerlei wetten, wetjes en regelgevingen. Bij andere, al dan niet terecht beschermde vogels is een dergelijke ontwikkeling praktisch uitgesloten: vaak wordt jaren werk en toewijding in beslag genomen en "teruggeplaatst in de natuur".

Bij de merel komt een zwartogige witte mutant voor, ook in de natuur heb ik dat waargenomen. De vogel was een man en voerde op een zeker ogenblik zelfs uitgevlogen jongen. Dat de vogel later verdween, is op zich geen ramp: uit zijn jongen zal vroeg of laat wel weer een copie geboren worden. Het risico was in feite al gespreid. De vogel sneuvelde overigens door een sperwer, hetgeen natuurlijk is, maar wel jammer voor de buurtbewoners, immers men was zeer aan de vogel gehecht geraakt. Maar er is nog hoop.

In België kwam in de vollère ook ergens een witte zwartoog voor. Hier was echter iets anders aan de hand: er was namelijk nooit een dergelijke vogel als voorouder geweest. Mensen die bij deze fokker zo'n witte vogel

8

9

bij de pop, bij welke het grijs bovendien vlekkelig is. De vererving was me vooralsnog onbekend en bovendien heerste er verwarring: er waren opaal merels die donkerder waren en waarbij de afwijking autosomaal-recessief vererfde. Grizzle was een uniek geval. Zulk een vogel is gedeeltelijk wit en gedeeltelijk lichtgrijs met fijne strepen in de veer zelf. Het patroon van de witte vlekken was bij elke vogel anders, maar aan de kop zat altijd wit.

Het koppel dat ik te pakken kreeg was een zilverkleurig koppel, waarvan de

kochten, slaagden er maar niet in een witte terug te fokken, zelfs niet door middel van de meest rigoreuze inteelt. Ikzelf was een van degenen die probeerden zulk een vogel te reproduceren. De fokker zelf was een uitstekend vogelkweker maar wist van erfelijkheid zelfs niet het meest noodzakelijke. Hij had bij toeval uit allerlei kleurcombinaties een koppel gefokt waarvan de man wit was en de pop zilvergrijs. Teikens vielen er witte jongen uit, maar ook zilver, grizzles (zie verder) en wildkleurige. Kortom, het was een compleet raadsel. De aantallen jonge vogels waren te gering om via Mendel's wetten enig houvast te krijgen.

Voor ik nu verder ga over de reconstructie van deze witte merel, die per ongeluk geconstrueerd was, wil ik ingaan op zilver en grizzle. Zilver is een lichtgrijze kleur; bij de man lichter dan

1

11

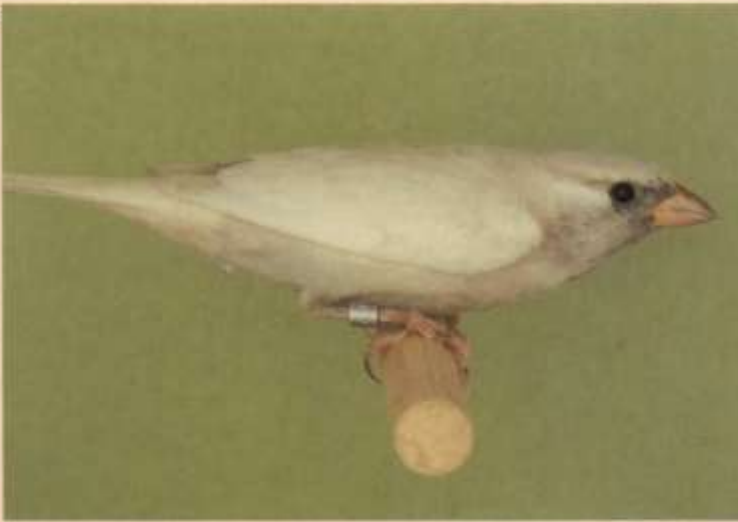

vader wit was en de moeder zilver. Ik kon aanvankelijk nauwelijks wijs worden uit de jongen die in niet te grote getale elk jaar uitvlogen: alles zat erbij, behalve wit (hetgeen later toeval bleek). Bij de nakweek zaten wildkleurige jongen, wat mij ertoe bracht aan te nemen dat zilver dominant moest zijn, er waren namelijk zowel wildkleurige mannen als poppen bij. Verder zaten er bij de jongen copieën van de ouders, grizzles en heel enkele lichter gekleurde zilver. De aantallen van elk lieten weinig mogelijkheden verder te komen. Aangezien echter de ouders beide zilverkleurig waren en grizzle jongen kregen, was mijn conclusie dat grizzle autosomaal-recessief moest zijn, hetgeen later juist bleek te zijn.

In een uitonderlijk goed kweekjaar

wit

12

fokte ik uit het oude koppel plotseling ook een witte man, waarvan ik niet wist of dit nu een derde (verborgen + recessief-autosomaal verervende) eigenschap was. Om een lang verhaal kort te maken: het was geen derde eigenschap. De witte vogel bleek later een "dubbele" zilverkleurige te zijn die tevens grizzle was. Mendel had dus toch weer gelijk!

De geringe kans op een witte is nu ook te verklaren, immers de kans op een grizzle uit een dergelijk koppel is 1 : 4; de kans op een dubbele zilver is eveneens 1 : 4. De kans op wit is dan niet 1 : 2, niet 1 : 4, maar slechts 1 : 16 ($1/4 \times 1/4 = 1/16$). De sluier was nu opgelicht en dat ik het bij het juiste eind had, bleek ook uit latere fokuitkomsten: behalve de reeds genoemde vogels fokte ik ook vogels die bijna wit waren, d.w.z. enkel zilver, waarover de grizzletekening nog zeer zwak te zien was in het eerste jaar en voorts tot de eerste volledige rui. Dan waren ze ook nagenoeg geheel wit. Ook hier dus weer een geval, dat het een verwijdert, wat het ander nog in geringe mate heeft overgelaten. Er zijn dus meer wegen die naar Rome leiden!

De voorkeur voor uiterst licht gekleurde c.q. witte (of gele en rode) vogels

is bij veel mensen (en dus ook keurmeesters!) evident. Hoewel wit in feite geen aparte kleur is, is een witte vogel een echte blikvanger, die helaas de waardering voor andere kleuren sterk doet verminderen. Als een witte vogel mooi schoon en zuiver is en de

veren intact zijn, is hij een lust voor het oog, of het nu een enkelvoudige mutant is of een "combinatievogel". Het ware als slot te wensen dat in de toekomst de wetgever ons niet langer hinderlijk voor de voeten loopt als wij ook van andere vogels proberen stammen op te bouwen, al of niet in allerlei kleuren, of het ontbreken ervan, dus ... wit.

Bij de foto's:

1. Satinet kauw pop
2. Zwartogige witte spreeuw pop
3. Kokmeeuw in winterkleed
4. Zwartmasker mus man
5. Ge(re)construeerde merel witte zwartoog man
6. Satinet merel pop
7. Zilver merel man
8. "Dubbele" zwartmasker huismus
9. Zwartogige merel man in de natuur
10. Grizzle merel pop
11. Zwartmasker huismus pop
12. Satinet huismus pop
13. Bonte huismus man

13

volièrebeplanting

De Skimmia

Door: André Bruggeman

De ideale plant voor de volière! Een mooi groentblijvende beplanting, waar zijn bewoners zich zoals in de natuur thuis kunnen voelen, is prachtig en rustgevend om te zien. En zeker wanneer deze beplanting in haar volle schoonheid met rust gelaten wordt. Doch het is allemaal niet zo simpel, wél wanneer men soorten aanhoudt zoals duifjes of lijsterachtigen. Ook bepaalde exoten geven nauwelijks een probleem. Maar wanneer er soorten worden gehouden die nogal peuterziek zijn of die in het meeste groen in gelijk welke vorm steeds iets lekkers en eetbaars zien wordt dit wel een ander probleem! En dan moet men wel uitzien naar planten die ze niet lusten doordat ze niet eetbaar blijken te zijn. Vooral bij vele vinkachtigen, doch ook sijsjes en zeker niet te vergeten de kanaries, want die zijn soms nog erger dan de rest. Dus men dient zeker van te voren te weten wat men in de volière gaat planten. Zoniet, dan is in de kortste keren het lot van de planten bezegeld. Zonde van al die moeite en kosten.

Terloops zij hier nog even vermeld, dat parkieten en welke beplanting ook niet samen gaan.

Vooraleer iets over de aanplanting te zeggen, moet er eerst aan bepaalde voorwaarden worden voldaan. Anders heeft het geen enkele zin om aan beplanting te denken. Het spreekt vanzelf, dat een mooie beplanting enkel kan gedijen in een open gedeelte, waar regen en wind vrij spel hebben

en waar een normale zandige bodem aanwezig is. Dat neemt natuurlijk niet weg, dat er ook in containers kan worden geplant of in serres bijvoorbeeld, maar dan komen er wel andere zaken bij kijken, die voor de meesten niet zijn weggelegd.

In het begin van dit artikelje zei ik het al: een ideale plant is zeker de skimmia. Ik heb er talloos vele staan, ook in de volière, want deze kleine heester is erg aantrekkelijk. Het blad is klein, ovaal, donkergroen en glanzend. Het blijft het hele jaar door aan de plant. Het is een dichtgesloten miniheester, die heel traag groeit, met een maximale hoogte van één meter. In de vakliteratuur wordt weliswaar gesproken over anderhalve meter, maar dat zullen dan wel zeer oude exemplaren zijn. In diverse katalogussen wordt hij aangeboden met een hoogte van zestig tot tachtig centimeter, voor een prijs van rond de tien gulden.

De skimmia's behoren tot de voorjaarsbloeiers. De bloemen houden wekenlang stand en zijn bijzonder aangenaam geurend, wat hen dubbel aantrekkelijk maakt. Bij mij staan ze zeker wat de geur betreft zowat als eerste gerangschikt, gevolgd door muget, sering en jasmijn, om er maar enkele te noemen. U kent ze wellicht ook wel. De bloemen zijn wit tot roze en zitten in trosvorm bijeen. Ook hebben we mannelijke en vrouwelijke planten. Door beide bij elkaar te planten krijgt men bestuiving, waardoor de vrouwelijke planten in het najaar ook nog eens mooie trosjes rode bessen

zullen dragen. Deze blijven heel lang aan de plant vastzitten en zijn erg decoratief. Zo ziet u maar!

Alle skimmia's zijn winterhard. Het liefst staan ze in halfschaduw, maar ze doen het ook goed wanneer ze volledig in de schaduw staan. Ze houden van een redelijk vochtige bodem die goed waterdoorlatend is en tevens vruchtbaar.

Zoals u ziet, is dit wel een merkwaardige plant, maar het bijzondere voor ons vogelliefhebbers zit hem in het feit, dat er zelfs geen kip aan komt pikken, en dat betekent toch wat!

Bij mij staan ze zowat overal, ook in de volière, zoals ik reeds had vermeld. Daarin zitten behoorlijk wat vinken, vooral mutanten van groenvinken. Er zitten zelfs enkele kleine parkietjes in: splendid, elegant, turquoise. Zelfs door hen wordt de plant met rust gelaten.

De skimmia is dan ook een mooie aanvulling naast enkele coniferen, grootbladige laurier, mahonia, siergrassen, klimop en bamboe. Samen vormt dit een mooi geheel, waar zowel mensen als vogels zich goed voelen en dat is toch steeds de bedoeling?

osel

De

Roodschimmel

Men zou kunnen vragen: is dit een nieuwe kleurslag? Het antwoord is nee. Dit is gewoon een andere benaming voor zalm; zalm heet voortaan rood schimmel.

Uit de benaming rood schimmel wordt meteen duidelijk, dat dit een schimmelvogel is met de roodfactor. Deze rode kleur in de bevedering komt tot stand door toediening van kleurstimulerende stoffen, die het rood bevorderen. Deze moet men dagelijks door het eivoer mengen of door het drinkwater, tot na de ruiperiode.

Deze kleurslag komt dus tot stand door het roodbezit in de bevedering en het schimmelbezit.

Een schimmelvogel heeft een vrij lange bevedering. De kleur zal niet geheel doorlopen tot in de topjes van de lichaamsbevedering en de vleugel- en staartpennen, waardoor lichte randjes ontstaan. Dit is het schimmeleffect.

Bij een intensieve vogel komt dit niet voor, waardoor de kleur dieper wordt en helemaal doorloopt tot in de topjes van de lichaamsbevedering en van de vleugel- en staartpennen.

De rode kleur zal over het gehele lichaam zuiver, diep en egaal moeten zijn, zo ver mogelijk doorlopend in de vleugel- en staartpennen. De schimmelverdeling moet egaal en regelmatig over het gehele lichaam aanwezig zijn.

Om dit te bereiken is het van groot belang, dat de vogels het vermogen bezitten om de toegediende kleurstoffen om te zetten in de bevedering. Hierbij let men vooral op de bevederingslengte. Bij het samenstellen van kweekkoppels raad ik u aan, eens goed de standaard te bekijken en ook eens goed te kijken naar de secundaire rubriecken op de keurbriefjes, om te zien, of daar misschien eventuele op-

merkingen staan die bruikbaar zijn bij het samenstellen van de koppels.

Voorkomende fouten

Roodbezit niet egaal, diep en zuiver van kleur. Schimmelbezit niet regelmatig verdeeld over het gehele lichaam. Te weinig schimmel in de borst en/of boven de snavel en soms ook op de schouders. Onvoldoende rode kleur in vleugel- en staartpennen. Te veel schimmel in de hals. Te licht in flanken en onderlichaam. Bont in de bevedering of in de hoorndelen. Wat betreft de tentoonstelling zijn er zowel mannen als poppen die het ideaalbeeld van de standaard benaderen.

Piet Verdult

DE BEO

Gracula religiosa)

Tekst: Werner Steinigeweg Foto's: Dr.M.Espeel

Verspreidingsgebied: delen van Oost-India, de Himalaja van Kunlun tot Zuid-China; van Malakka tot Maleisië en op veel Zuidoostaziatische eilanden; ingeburgerd op Christmas-eiland en op Oahu in Hawaï.

Verscheidene ondersoorten, zoals de middelgrote beo (*Gracula religiosa intermedia*) en de grote beo (*Gracula religiosa religiosa*).

Leefgebied: boomkruinen aan de randen van dichte bossen of bij open plekken; vaak in vruchtdragende vijgebomen, soms in besdragende struiken, zelden op de grond.

Totale lengte: ongeveer 30 cm (middelgrote beo), 30 tot 35 cm (grote beo).

Uiterlijk: bij de middelgrote beo zijn de huidlappen van de nek en de onderkant van het oog met elkaar verbonden, bij de grote beo niet. Er is geen uitwendig geslachtsonderscheid. Jonge vogels: de bevedering is tot de eerste rui matter van kleur en heeft niet die metaalachtige glans van de ouders.

Gedrag: buiten de broedperiode leven ze in groepjes van 5 of 6 vogels, soms echter in zwermen van honderd of meer (samen met andere grote vruchteneters) in vruchtdragende vijgebomen. Hoofdvoedsel: vruchten en bessen, vooral wilde vijgen, daarnaast ook nectar en insecten; ze vangen termieten in de vlucht en slapen apart of paarsgewijs op dichtbebladerde takken of in boomholten. Ze vormen paren voor het leven.

Verzorging

Het imitatietalent van de beo doet niet onder voor dat van papegaaien. De beo is een uitgesproken sociale vogel, maar een veeleisende kamergenoot. Hij eet veel en produceert grote hoeveelheden zachte, stinkende uitwerpselen. Hij heeft veel behoefte aan contact met soortgenoten of eventueel met mensen. Mensen die een beroep uitoefenen en daardoor overdag niet thuis zijn, moeten geen beo aanschaffen.

Huisvesting: u moet rekening houden met de grootte en de behoefte aan beweging van de beo.

Kooi: daar de beo niet bepaald keurige tafelmanieren heeft en zijn brokken voedsel ver in het rond slingert, is het aan te bevelen, hem in een kistkooi onder te brengen. Een traliekooi of een kamervolière kunt u aan de zij-kanten en de achterzijde afdekken met doorzichtig plastic of bekleden met afwasbaar behang. De kooi moet minstens 80 cm lang zijn, zodat de vogel genoeg ruimte heeft om te hippen. De tralies van een beo-kooi zijn dikker dan die van een kooi voor kleine vogels en ze staan ook verder van elkaar. U moet er wel op letten dat de vogel niet zijn kop ertussen kan steken.

Inrichting: voer- en drinkbakken moeten vast bevestigd worden zodat de krachtige vogel ze niet in de kooi kan rondslingeren. Heel geschikt zijn de voerbakken voor papegaaien die aan de tralies kunnen worden gehan-

gen. De bakken moeten vanaf de zitstok goed bereikbaar zijn, maar mogen niet zo zijn opgehangen dat er uitwerpselen in kunnen vallen. De dikte van de zitstokken moet zodanig zijn dat ze niet volledig door de vogelpoot worden omsloten. Ook voor beo's zijn natuurlijke takken beter dan hardhouten stokken. Het aantal zitstokken moet beperkt blijven, want een beo moet de nodige bewegingsvrijheid hebben. Een tak met veel zijtakken kan daarom helaas meestal niet in de beo-kooi worden gemonteerd. Om dit gemis goed te maken, kunt u in de buurt van de kooi een klimboom zetten, waarvan hij gebruik kan maken als hij vrij door de kamer mag vliegen. In de beo-kooi hoort beslist een schuiflade, want de bodembedekking moet voortdurend worden ververscht vanwege de grote hoeveelheden stinkende uitwerpselen. Krantepapier is de goedkoopste oplossing. Kattebakvulling heeft een goed absorberend vermogen, maar is nogal stoffig. Die kunt u alleen gebruiken als de schuiflade door middel van tralies is afgescheiden van de rest van de kooi.

Kamervolière: als u niet veel tijd heeft voor uw beo, kunt u hem beter in een volièrè plaatsen. Daar kan hij tenminste een stukje vliegen, zodat hij wat te doen heeft. Voor de inrichting gelden dezelfde richtlijnen als voor de kooi.

Buitenvolière: tijdens de zomermaanden kunnen beo's goed worden gehuisvest in een buitenvolière op het

18 dagen

Gracula intermedia

24 dagen

37 dagen

43 dagen

ose/

De/

balkon, het terras of in de tuin. Hier kunnen ze hun bewegingsdrang bevredigen. U kunt dan ook proberen twee beo's samen te houden. Ook dan blijven beo's tam, hoewel niet meer zo tam als wanneer ze alleen worden gehouden.

Badmogelijkheden: beo's zijn woestte spatteraars, die doelgraag een bad nemen. Als uw vogel vrij mag rondvliegen door de kamer, vult u voor hem een aardewerken schaal met een middellijn van ongeveer 20 cm met water. Die zet u op de grond, maar niet te dicht bij de meubels, want anders worden ze natgespat. Als uw beo handtam is kunt u hem leren een bad te nemen in de gootsteen; hierin kan hij, tot aan zijn buik in het water staand, naar hartelust spatteren.

Slaapplaats: veel beo's slapen graag in een holte. Geef daarom uw beo een slaapkast (buitenmaten 20 x 20 x 20 cm). Het invleggat moet wel groot genoeg zijn. Om ruimte te besparen kunt u het beste de slaapkast aan de buitenkant van de kooi bevestigen; bij een volière is dat natuurlijk niet nodig.

Voedsel: beo's zijn alleseters, maar hun voedsel dient hoofdzakelijk te bestaan uit vruchten (bessen en fruit). Daarnaast hebben ze dierlijke eiwitten nodig: meelwormen en andere levende insecten, ook kwark en mager rundvlees, hondevlokken en insectenvoermengsel. Speciaal voor beo's is er kant-en-klaar droogvoer (beoparels), waardoor de hoeveelheid uitwerpselen aanzienlijk wordt vermindert. Maar dit mag niet het enige voedsel voor uw beo vormen; de spijsvertering van de beo is ingesteld op voedingsstoffen die veel water bevatten. Als extra bijvoeding zijn beoparels echter een waardevolle aanvulling op de voeding.

Gewenning: beo's worden in de regel als jonge vogels geïmporteerd. Ze worden in hun leefgebied uit het nest gehaald en met de hand grootgebracht. Daardoor zijn ze later ook zo opvallend tam. Kijk wel even goed of u een zeer jonge vogel heeft of een wat oudere. Een zeer jonge vogel - eentje die misschien nog bedelt - heeft van begin af aan veel aandacht nodig. De eerste uren in zijn nieuwe behuizing moet u hem met rust laten, zodat hij op zijn gemak kan wennen.

Daar hij niet meer hoeft te wennen aan mensen, kunt u zich al spoedig met hem gaan bezighouden. U kunt tegen hem praten en hem iets lekkers aanbieden. Als hij het uit uw hand op-pikt, heeft u gewonnen. Een wat oudere vogel zal er waarschijnlijk wat langer over doen om te gewinnen.

Aard: beo's zijn dol op gezelschap, ze willen deelnemen aan uw dagelijks leven. Bovendien hebben ze veel behoefte aan beweging. Het spreekt vanzelf, dat uw vogel dus elke dag vrij mag rondvliegen in de kamer.

Hoewel beo's erg tam kunnen worden, hebben ze er een hekel aan om te worden vastgepakt. Tamme beo's komen op uw hand zitten en u kunt ze met uw vinger kriebelen, vooral in de buurt van de kop, want die kan hij met zijn eigen snavel niet bereiken.

Let wel: u kunt de beo pas vrij door de kamer laten vliegen als hij tam is. Laat hem niet in de mooiste kamer vliegen; hij laat nogal wat vallen. U kunt uzelf beschermen met een jasschort.

Geluid: naast hun spreek- en imitatievermogen hebben beo's een groot arsenaal aan fluiten, roepen en vele andere min of meer welluidende geluiden. Net als bij papegaaien zijn er grote verschillen in spreekvermogen. De grootste kans op een goede spreker heeft u, als u een jonge middel-grote beo koopt. Mannetjes en poppen kunnen even goed spreken.

Belangrijk voor het leren spreken is de manier waarop de beo wordt gehouden. Een beo die in een kooi zit in de kamer waar het gezin verblijft, leert eerder spreken dan een beo in een volière die aan zichzelf wordt overgelaten. Ook beo's moeten oefenen; hun woorden worden duidelijker naarmate ze vaker worden voorgezegt (liefst steeds door dezelfde persoon). Weinig woorden worden sneller aangeleerd dan een heleboel woorden tegelijk. Behalve woorden imiteren beo's ook vogelgeluiden, gefloten liedjes en geluiden uit de omgeving.

Let wel: beo's roepen niet alleen vaak, maar ook hard. Als u de vogel houdt in een gehorig huis of in een buitenvolière, dan berit u aangewezenen op de verdraagzaamheid van uw burens.

Kweek

Tot op heden is het slechts zelden ge-

lukt om beo's te kweken. Dat kan komen omdat de geslachten niet te onderscheiden zijn, zodat het moeilijk is om een paartje samen te stellen. Het is ook mogelijk dat met de hand grootgebrachte vogels gericht zijn op mensen en daardoor niet in staat zijn tot een natuurlijke paarvorming.

Nest: kweken is alleen mogelijk in een ruime volière. Omdat het holenbroeders zijn hebben ze een nestkast nodig, met een groot invleggat, ook de in winkels verkrijgbare nestkasten voor holenduiven en torenvalken zijn geschikt, evenals een uitgeholde boomstam. Belangrijk is, dat er aan de nestkast een deurtje zit, waardoor u te allen tijde in het nest kunt komen. Als nestmateriaal dienen dunne takjes, veren, hooi en stro.

Het grootbrengen van de jongen: voor het grootbrengen van de jongen gebruiken de vogels naast het gewone voedsel hoofdzakelijk levende insecten - tijdens de eerste levensdagen vooral kleine (pas vervelde meelwormen, mierepoppen), later ook grotere, tot volgroeide krekels toe.

Broedgegevens

Nestplaats in natuurlijke leefruimte: 10 tot 15 meter boven de begane grond in boomholten (oude spechtenesten). Vaak broeden verscheidene paartjes vlak bij elkaar in één boom.

Broeden: de nestbouw en het broeden woden door beide partners verzorgd.

Legsel: 2 tot 3 eieren; kleur: turkoois met rode of donkerbruine stippen; grootte van de eieren: 36,2 x 25,6 mm.

Broedtijd: ongeveer 15 dagen.

Nesttijd: ongeveer 28 dagen.

Het bovenstaande is afkomstig uit een interessant boek van Werner Steinigeweg: *Vruchten- en insekteneters*, uitg. Thieme, Baarn. Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel, maar ook op het bondsbureau.

DE MASKERAMADINE

Ruim twee jaar ben ik al jeugdlid van v.v.'t Vinkie in Bodegraven. Net als bijna elk jeugdlid, ben ik ook begonnen met zebra-vinken. Omdat de kweek met deze vogels voorspoedig verliep, is mijn interesse steeds meer gaan vallen op andere Australische prachtvinken.

Momenteel bezit ik spitsstaartamadines, roodkop papegaaiamadines, gouldamadines en maskeramadines. Vooral de maskers zijn mooie vogels. De maskers (**Poephila personata**) komen voor in Noord-Australië, waar ze zich ophouden in open graslanden, maar ook wel in geboomten langs rivieren.

Afgelopen zomer had ik vier maskeramadines ondergebracht in mijn buitenvolière, die zij toen deelden met een koppel spitsstaarten en een koppel brilvogels. Als voedsel kregen zij een tropenmengsel, aangevuld met graszaden en trosgierst. Het trosgierst hing ik zo op, dat ze er moeite voor moesten doen om bij het zo ge-

liefde voer te komen; dit houdt ze actief.

De maskers gingen onderling goed met elkaar om, alleen de spitsstaartamadines reageerden nog wel eens fel als ze in hun domein, het nachthok, kwamen. Dit was volgens mij de oorzaak dat de maskers niet tot broeden kwamen. Wel werden er twee nesten gebouwd, één in een bloempot die bedekt was met conifeer en één losstaand ovaalvormig nest. Dat de nesten laag bij de grond, ja zelfs op de grond worden gebouwd is vreemd, want de maskeramadines hielden zich altijd op de hoogste zitstokken op.

Nu heb ik zeven maskers die in een verwarmde ruimte zijn ondergebracht. Ze zijn nu al wel tot broeden gekomen, maar van de 19 eieren was er slechts één bevrucht en zelfs dat is niet uitgekomen, omdat het jong dood in de dop zat. Op aanraden van een medeliefhebber, de heer Van Roon (bedankt!) voeg ik nu ook hennep toe

aan mijn mengsel. Dit moet de man wat teller maken, zodat er wel gepaard wordt. Ik hoop dat ze het wel gaan doen als ze straks met z'n allen weer naar de buitenvolière gaan, want eigen kweek maskers op de TT zou mooi zijn.

Ik hoop dat u merkt, dat jeugdleden ook serieus bezig kunnen zijn met vogels. Andere jeugdleden kan ik aanraden om veel aan ervaren mensen te vragen en om veel TT's te bekijken, zoals de Bondsshow. Het is de moeite waard!

Jerry Schouten

KIJKEN IS LEREN KIJKEN IS GENIETEN

Heb je wel eens aan de rand van het schoolplein staan kijken naar de andere kinderen? Als je dat doet, dan kom je veel te weten. Je kunt dan precies zien, welke kinderen haantje de voorste zijn en welke verlegen, welke jongens en meisjes vrienden van elkaar zijn en welke kinderen daar niet bij horen, welke jongens verliefd zijn op welke meisjes, welke meisjes verliefd zijn op welke jongens, welke kinderen brutaal zijn, welke stiekem, welke heel druk en welke heel stil. Je ziet de ruziemakers en de bangerikken.

Zo is het ook als je naar vogels in een kooi of volière kijkt. Neem daar maar eens rustig de tijd voor. Door te kijken leer je steeds bij, je leert je vogels steeds beter kennen. Bovendien is het erg leuk om die kleine diertjes zo bezig te zien.

Er is zó veel te zien!

Je kunt bijvoorbeeld heel goed zien, welke vogel altijd de baas wil zijn. Hij jaagt de anderen weg bij het eten, hij pikt naar de vogels die op het plekje zitten dat hij wil hebben. Hij drijft de anderen naar binnen als hij buiten wil zijn. Zo'n baasje valt meteen op.

Andere vogels moeten weer niets hebben van ruzie. Ze lopen en vliegen altijd langs het randje, zo ver mogelijk van de anderen vandaan. Maar tussen deze rustige vogels zitten ook stiekemers. Ze vallen niet op, maar

als de anderen niet kijken, gaan ze er gauw met iets lekkers vandoor!

En kijk eens naar dat verliefde mannetje! Wat doet hij niet allemaal om het popje van zijn dromen te veroveren? Zie hem toch eens zijn best doen. En wat doet het popje? Laat ze merken, dat ze ook wat voor hem voelt? En wat doen de andere mannetjes? Zijn ze jaloers en willen ze dat vrouwtje ook? Of trekken ze zich er niets van aan?

Zie je die zielepoot, die door alle anderen wordt gepest? Nergens vindt hij een rustig plekje, overal is er wel een vogel die hem wegstuurt. Hij moet wachten met eten tot de anderen weg zijn met de lekkerste dingen. Hij mag alleen zitten waar geen enkele andere wil zitten.

En als het gaat regenen, wat doen je vogels dan? Vluchten ze naar binnen om een droog plekje op te zoeken, of gaan ze juist met hun vleugels half open lekker in de regen zitten spatzen?

Als je een takje vogelmuur in de ren gooit, wie is er dan het eerste bij? Natuurlijk altijd dezelfde!

Hoe kun je zien of een vogel het warm heeft, of juist koud? En wat doen ze dan om zich toch prettig te voelen?

Er is zoveel te zien. En nou heb ik het niet eens gehad over de broedtijd of

over het grootbrengen van de jongen. Want daar zijn alle grote mensen het over eens: de tijd dat de vogels gaan broeden en jongen hebben is wel het allermooiste. Hoe ze elkaar krijgen, hoe ze daarna met elkaar omgaan, hoe ze het nest bouwen, de eieren uitbroeden, zorgen voor de jongen in het nest, zorgen voor de jongen die het nest hebben verlaten, het is allemaal even spannend om te zien. Veel spannender dan een tekenfilm of een computerspelletje. En waarom? Omdat het echt is. Omdat het levende dieren zijn, die altijd weer dingen doen die je niet verwacht. Hoe klein de vogels ook zijn, ze zitten vol leven en vol beweging.

Kijk ernaar, leer ervan, geniet ervan.

Tot de volgende keer!

De heren C.E. van Berkel en Chr. Walraven hebben bekendgemaakt, hun werkzaamheden als redactieleden van Onze Vogels met onmiddellijke ingang stop te zetten.

Wij danken beide heren voor de vele jaren, dat zij hun beste krachten hebben gegeven om Onze Vogels te tillen naar het niveau waarop het zich nu bevindt. Wij wensen hen het allerbeste voor de toekomst.

HET BONDSBESTUUR.

D E I N D I S C H I

Het was tijdens een vrij lange tijgersafari, dat ik heel wat weervogels te zien kreeg. In de bomen waren de kunstige nesten te zien. In het bijzonder kwam hier de Indische nonpareil, *Erythrura prasina prasina* voor, een prachtige vogel met een blauwe kop en groenblauwe vleugels.

Sommige nesten bleken nog in opbouw te zijn en de dieren waren daarbij druk in de weer. Telkens brachten zij nieuwe grashalmen aan, die op doelmatige wijze in het nest werden verwerkt. Zij fladderden daarbij vlak onder hun bouwwerk, kropen telkens in de schijnbaar rommelige massa en dit alles geschiedde op een zodanige wijze, dat men zich eigenlijk niet kon voorstellen, dat zo'n kunstig nest uiteindelijk tot stand werd gebracht.

Het is een bekend feit, dat deze dieren voornamelijk in de vroege morgenuren aan het nest werken. Dit kon ik bij deze vogels ook goed vaststellen. Bij het sterker worden van het licht hielden zij namelijk met het bouwen op en de nesten hingen dan als vreemde vruchten in de bomen, verlaten en eenzaam. Ze bleken omvangrijk en rond te zijn en hadden zonder uitzondering een zij-ingang. Ze waren van grof materiaal samengesteld en stevig tussen de lianen of aan het dichte struikgewas bevestigd.

De karakteristieke balts kon ook door ons worden waargenomen. De daarbij vertoonde figuren deden denken aan ballet. Het mannetje had daarbij een lange halm in de snavel, onverschillig of hij zich op een tak of op de grond bevond. Zeer frappant stootte hij met de kop ruksgewijs naar boven. Dit moet bij de signaaltaal een vriendelijke uitnodiging zijn, want telkens weer zagen wij, dat het vrouwtje naast hem ging zitten. Hij riep haar als het ware en als hij dit op de juiste wijze deed, ging zij er onmiddellijk op in. De grashalm die het mannetje in het midden vasthield, liet hij nu vallen, waarna hij ter verdere stimulering met zingen begon. De kop hield hij daarbij achterover, terwijl hij de staart met korte rukjes naar het vrouwtje bewoog. Ook weer een staaltje signaaltaal, waarbij niet anders werd gezegd dan dat de zaak nu was beklonken. De paring bleek in het nest plaats te vinden, waarbij deze belangrijke handeling zich geheel aan het oog ontrok.

Bij het onderzoek werden per nest drie tot zes eitjes gevonden, die door de vogels afwisselend werden bebroed. Het vrouwtje broedde echter in de nachtelijke uren, terwijl het manne-

N O N P A R E I L

tje hieraan in het geheel niet meedeed.

De jongen waren eerst volkomen naakt en werden slechts acht of negen dagen door de ouders bedekt. Het voeren werd ruimschoots gedaan, maar nachten zonder bedekking konden funest zijn voor de jonge vogels. Als gevolg daarvan ging een aantal nesten te gronde.

Na 22 dagen vlogen de jongen uit. Nog geruime tijd werden ze door de ouders gevoerd. Grappig was het om te zien hoe de jongen bij de ouders om voedsel bedelden. Ze deden dit door (evenals mussen dit doen) krachtig met de vleugels te slaan. Zelf begonnen ze na enige dagen al te eten, terwijl ze na vijf weken geheel zelfstandig bleken te zijn.

Aan de eerste rode buikveren waren de jonge mannetjes reeds na zes weken te herkennen. Met een half jaar waren de jongen volkomen op kleur en eigenlijk niet meer van de oudervogels te onderscheiden. Het voedsel bestond voornamelijk uit graszaden en rijst.

Het verspreidingsgebied van de Indische nonpareil is groot. Hij wordt vaak in gezelschap van bronzemannetjes van het geslacht *Lonchura* aangetroffen. Voorkeursgebieden blijken rijstlanden en bosranden te zijn.

De Indische nonpareil was aan het eind van de zeventiende eeuw al bekend, maar toch duurde het nog tot omstreeks 1870 dat hij voor het eerst werd geïmporteerd en men wat meer over deze soort te weten kon komen. De acclimatisatie blijkt zeker niet gemakkelijk te zijn en dit is ongetwijfeld de oorzaak van die schaarse berichten. Momenteel verloopt de import vrij regelmatig, maar het brengt nogal eens problemen met zich mee om de dieren aan de zaadmengsels te wennen. Doorgaans zijn de vogels aan paddi of ongepelde rijst gewend, die ze gedeeltelijk droog en gedeeltelijk in geweekte vorm moeten krijgen. Trogierst wordt eveneens geaccepteerd. Ook dit wordt hetzij geweekt, hetzij droog aanvaard. De vogels laten het droge zaad liggen, zolang er geweekte of kiemende zaden voorhanden zijn. Wat groenvoer kan eerst na een week worden gegeven. Men doet er

goed aan om het drinkwater van een desinfectans te voorzien.

Het geweekte zaad moet vooral gehandhaafd blijven in de tijd dat de eerst in quarantaine verblijvende vogels naar een gezelschapsvolière worden overgebracht. De vogels eten na enige tijd paddi, negerzaad, maanzaad, gepelde rijst, gierst en witzaad. In de lente en de zomer moeten regelmatig rijpende haver en rijpend gras worden verstrekt. Mierenpoppen en zachtvoer mogen in de broedtijd absoluut niet ontbreken.

Het ruien vindt tweemaal per jaar plaats. De vogels kunnen eerst als volwassen worden beschouwd als ze twee jaar oud zijn. In die tijd heeft het paartje zich ook gevormd en blijven de partners vrijwel steeds bij elkaar. Wil men tot broeden overgaan, dan is het samenstellen van het juiste paar van het grootste belang. De vogels blijken in dit opzicht nogal kieskeurig te zijn. Harmonieert een paar niet, dan gaat het niet tot nestelen over. Het moet nu eenmaal klikken.

Een aantal vogels dient daartoe te worden aangeschaft, waarna men de huwelijkskeus aan de dieren zelf moet overlaten.

De Indische nonpareil heeft een goedgebode ruime volière nodig. Deze levendige vogels komen in een kooi absoluut niet tot hun recht en ze gaan zich in de kleine beperkte ruimte spoedig vervelen. Zoals bekend is dit een kwaal, waaraan zoveel vinken jammerlijk te gronde gaan.

De nagels groeien snel en worden daardoor spoedig te lang. Ze moeten dan regelmatig worden bijgeknipt en tevens moet er voldoende gelegenheid worden gegeven om de nagels af te slijten.

Er kan ook in een nestkast worden gebroed, mits deze maar op een rustige plaats hoog in de volière wordt opgehangen. Als nestmateriaal moeten boomschors, mos, kokos-, hennep- en andere plantenvezels worden verstrekt.

Tijdens de hele broedperiode moet de temperatuur van de binnenvolière constant op 25 graden Celsius worden gehouden. Men heeft dan een kans om de jongen - zij het ook met grote moeite - in leven te houden en tot geslachtsrijpheid op te kweken. De

nacht mag nooit langer worden dan ongeveer zes à zeven uur. Beginnen de vogels in het late najaar of in de prille lente te broeden, dan dient men de lampen te laten branden.

Behalve groenvoer en gekiemde zaden moet zoveel mogelijk rijpend gras worden gegeven. Is dit niet beschikbaar, dan moet men zelf verschillende zaden uitzaaien in een bak en telkens voor nieuw uitlopend groen zorgdragen.

Tenslotte nog het signalement van de Indische nonpareil:

Lengte ongeveer veertien of vijftien centimeter. Bij het mannetje zijn de keel, het voorhoofd en de kopzijden blauw, terwijl de teugels zwart zijn. De vleugels zijn zwartbruin en groen. Grasgroene bovendelen. De bovenstaartdekveren zijn helderrood. Zwartbruine staart, maar de in een fijne punt uitlopende verlengde en middelste pennen zijn rood. Licht kaneelkleurige onderdelen, op het midden van de buik overlopend in rood. Zwarte snavel met hoornkleurig bruine punt. Bruine ogen.

Bij het vrouwtje ontbreekt het blauw aan de kop, die geheel groen blijkt te zijn. Middelste staartpennen aanzienlijk korter dan bij de man. Grijsachtig bruine onderdelen.

De Indische nonpareil komt voor van Noord-Thailand tot Borneo, Java, Sumatra en Malakka.

Kennismaking met de Layard- of Emeraldnekparkiet

Een vogel die ik in mijn artikel over de vogels van Sri Lanka even heb genoemd, is de Layardparkiet, *Psittacula calthropea*. In dit artikel wil ik iets meer over deze mooie onbekende parkiet schrijven. Hij is endemisch en komt maar in een klein gebied voor, namelijk in het Sinharaja-gebied, met uitgebreide regenwouden op de bergellingen.

Helaas zijn wij niet in dit gebied geweest, zodat ik ook geen kans heb gehad de vogels in het wild waar te nemen. Groot was dan ook mijn vreugde, toen ik de vogels in de dierrantuin van Colombo aantrof.

En als je dan denkt dat deze zeldzame vogels op de voorgrond geschoven worden, dan kom je bedrogen uit, want de mooie nieuwe volières werden alle bewoond door "buitenlanders", zoals ara's en amazones. De mindere volières werden bewoond door kaketoets en diverse vruchten- en insecteneters, en in een donker hoekje een uitgestukte volière waar de Layardparkieten gehuisvest wa-

ren. Het licht was hier zo slecht dat ik de dia's heb moeten maken met 1/15 sec. met volle lensopening en een 400 Asa-film.

Jammer dat er voor deze mooie en zeldzame parkieten niet een beter plaatsje was. Het is alsof de mensen hier niet beseffen wat voor een schatten zij in hun eigen land hebben.

Nu iets over de parkieten zelf.

De parkiet is 29 cm lang en lijkt qua model wel op de Baardparkiet, dus een iets gedrongen maar wel lang model en een niet te lange staart. De opvallendste punten van deze parkiet zijn de brede emeraldgroene nekband, het groenige masker in de grijze kop en de grijze rug. Voor de overige kleuren spreken de dia's voor zich. Het geslachtsverschil is duidelijk: de man heeft een rode snavel, die van de pop is zwart.

De broedtijd in de natuur loopt van ja-

nuari tot mei en soms nog een keer van juli tot september. De nesten bevinden zich hoog in de bomen. Het legsel bestaat uit drie tot vier eieren, die in ongeveer drie weken uitgebroed worden. De jongen verlaten na ca. zeven weken het nest.

Ik heb gehoord, dat er ook vogels in Nederland zouden zijn. Als dat zo is, hoop ik dat deze parkiet ook snel in Breda te zien zal zijn.

Literatuur:

Parrots of the world, J.M. Forshaw
Endemic birds of Sri Lanka

use!

De